

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Uten en tråd? / Er vi på nett? / En åpen virkelighetsforståelse? / Ensidig om sex i kirken / Et lite svar til Espen Ottosen / Skal "Davids falne hytte" gjenreisast? / Ordinasjon av hele staben? / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

- 2. søndag etter pinse – Thomas Berbohm
- 3. søndag etter pinse – Eyolf Berg
- 4. søndag etter pinse – Elin Lunde

Vi er glade for at rommet for teologisk samtale og debatt i våre spalter blir brukt.

Uten en tråd?

"Uten en tråd" kan bety så mangt, men her sier det noe om samlingen av bidrag i denne utgaven av Luthersk Kirketidene. En del ganger har vi en tematisk helhet på det enkelte blad;

andre ganger spriker det temmelig mye. Denne gangen er vi innom kirkens tilstedeværelse og kommunikasjon på nett og de teologiske debattene rundt Israel, samlivsetikken og embets-

syn/ordinasjon, som hver for seg sikkert kunne hatt godt av opptil flere temanumre.

Vi i redaksjonen er glade for at rommet for teologisk samtale og debatt i våre spalter blir brukt, selv om vi på et vis faller mellom to stoler: Vi er ikke et meriterende tidsskrift hvor man sanker poeng og kan skrive fullstendig langt og vitenskapelig; samtidig er vi heller ikke i papiravisenes, langt mindre nettavisenes posisjon hva gjelder tempo og tilgjengelighet.

Vår nisje handler kanskje om tre ting: At formatet gir stor frihet til bidragsyterne i forhold til hvordan de vil forme sitt innlegg, at vi har en frekvens som gjør det mulig å følge opp en debatt over flere numre, og som samtidig tvinger til pauser og ettertanke, og at vi har en spesifikk målgruppe/lesergruppe som gjør at man slipper å forklare "simul justus et peccator" og vet at man når en betydelig del av det norske presteskap og annet kirkelig lederskap.

Teologiske debatter – på samme måte som de fleste andre? – blir fort svært forutsigbare meningsutvekslinger hvor aktørene synes lite opptatt av å lytte og lære, og desto mer ivrige etter å mistenkeliggjøre hverandre, markere seg og vinne. Jeg synes ofte det blir frusturerende og kjedelig. Den gode debatten har for meg kunnskapsrike og engasjerte deltakere, temperatur og varme, samt et dialogisk element som handler om at deltakerne faktisk hører hva hverandre sier, prøver å forstå hverandre, har en åpenhet for å gi den andre rett i noe – i stedet for å stemple hverandre, mistenkeliggjøre hverandres motiver, tegne opp en karikatur av sin meningsmotstander, for så å polemisere mot den.

Jeg ønsker meg ikke tannløse, harmoniserende debatter. Men jeg ønsker meg en slags "fair play" som hindrer at kloke stemmer blir tause fordi de ikke orker spillet. Hvis kirken teologi skal stå seg i møte med aktuelle utfordringer, og kirken fellesskap skal styrkes og modnes, så må vi kontinuerlig jobbe med vår debattkultur. Hva vil vi med det vi hevder? Hvor har vi det fra? Hvordan ønsker vi selv å bli behandlet av våre meningsmotstandere? Hvordan tror vi våre teologiske debatter preges av og oppfattes av våre sekulære omgivelser? Slike spørsmål må vi ha med oss inn.

Vi kan også ta med oss elementer fra Inge Eidsvågs erfaringsbaserte råd for god dialog: Skap likeverd i samtalen! Begynn med de enkleste temaene! Lytt aktivt! Still gode spørsmål! Tving ingen til å tenke som deg selv! Tillegg ingen synspunkter de ikke har! Sammenlign egne idealer med samtalepartnernes og egen praksis med deres – ikke omvendt! Godta ikke ukritisk andres argumenter! Vær åpen og ærlig, men sett også grenser for hva du vil snakke om! Aksepter og gi rom for følelser! Og ha som prinsipp at dialogen alltid kan fortsette!

Det vil nok være ulike meninger om hvorvidt debattene her i Luthersk Kirketidende holder en god nok standard på dette feltet. Jeg synes vi får mange konstruktive bidrag. Det skal mye

Vi må kontinuerlig jobbe med vår debattkultur.

til at vi redaktører griper inn og sensurerer, men hermed er utfordringen gitt: La Luthersk Kirketidendes debattrom være et sted preget av ærlighet, engasjement,

kunnskaper, nyanser, varme, så vi alle kan bli klokere! – også når vi debatterer for mange så brennbare ting som Israel, samlivsetikk og ordinasjonssyn. Les, og ta samtalen videre i kollegafellesskapet, og gjerne også i våre spalter!

Kanskje er kommunikasjonskultur en slags rød tråd i denne utgaven likevel? For bidraget fra gatepresten i Oslo tematiserer også kommunikasjon og dialog. Han deler av sine erfaringer med å etablere gateprestjenesten for Ungdom og utfordrer oss andre kirkelige prester og medarbeidere på å være mer tilgjengelige på nett, på en annen måte enn før. Det er tankevekkende å lese om hvor viktig nett-arenaene er blitt i hans tjeneste – og at de ikke handler bare om å "legge ting ut på nett", men å være nærværende på nettet i dialogiske fora, signalisere at vi er åpne for å få respons, gå inn i samtaler – til gjensidig berikelse.

Uten en tråd – det kan også assosieres med nakenhet og sårbarhet. La oss fremme en kommunikasjon og en debattkultur som gir større rom for å legge vekk masker og beskyttelse, og samtidig øve oss i å tåle en støyt. Da kan kirken bli et enda bedre sted å være for flere.

SUNNIVA GYLVER
sunniva@gylver.no

Er vi på nett?

AV GATEPREST JAN CHRISTIAN NIELSEN

Innledning

Jeg har blitt bedt om å skrive noen ord om de viktigste erfaringene fra arbeidet som gateprest for ungdom i Oslo. Denne tjenesten ble opprettet i 2007 som et prosjekt under bispedømmets “Gud i storby”-prosjekt, med det formål å gjøre kirken mer tilgjengelig for tenåringer som ikke opplevde andre kirkelige tjenester som relevante. Mange erfaringer er gjort rundt gatevandring, profileringsarbeid og samarbeid med skoler og ungdomsarrangementer. Denne teksten vil handle om den erfaringen som både er den viktigste oppdagelsen, og som enklest kan nyttiggjøres av andre kirkelige ansatte. Artikkelen utfordrer til følgende spørsmål: Hva om vi kunne senke terskelen for sjelesorg mange hakk? Hva om vi kunne styrke kontakt med ungdom og unge voksne – grupper som kirken har store utfordringer med å nå? Hva om vi kunne øke dialogen rundt tro og teologi i norsk offentlighet? Ville vi grepet sjansen?

Møtestedet

De siste 15 årene har de fleste av oss fått en ny møteplass. 79 % av nordmenn oppgir at de er der hver dag¹, mens for aldersgruppen 16 til 34 omfatter daglig bruk cirka 95 %. Hver femte ungdom i alderen 13 til 16 er på møtestedet fire timer eller mer hver dag². Internettets inntog er vår tids viktigste revolusjon. Selv har jeg aldri vært tidlig ute i bruk av ny teknologi. Men jeg handler i dag alle billetter til kino, fotballkamper og konserter på nett. Jeg ser nyheter først på nett, og ser mer på nett-tv enn vanlig tv.

Leier jeg film, går jeg til film2home.no framfor til videokiosken. Som mange andre har jeg på grunn av Spotify nesten sluttet å kjøpe musikk. Og lurert jeg på noe, sjekker jeg Wikipedia eller googler det. Denne omfattende nettbruken er trolig svært representativ for nordmenn under 35.

Web 2.0

Der nettbrukere på slutten av 90-tallet besøkte sider for enveiskommunikasjon, er de mest populære sidene i dag brukerdrevne³. Begrepet “web 2.0”, som ble lansert i 2004, beskriver hvordan nettbruken i dag handler om nettverksbruk, om å utvikle og ivareta relasjoner. Det gjaldt på MySpace med deling av egen musikk, og det gjaldt da 22 år gamle Lasse Gjertsen fra Larvik i 2006 la ut en video på YouTube, som ble sett 25 millioner ganger⁴. 16-åringen Justin Bieber er én av dagens artister som er oppdaget på nett. Web 2.0 viser seg ved Facebook og andre nettsamfunn, hvor alt handler om venner og kontakter. Nettverksbetydningen gjelder også på blogg.no hvor brukerne skriver om eget liv, kommenterer til kjente og ukjente og får nye venner. Og meningsytrere “følger” hverandre og debatterer på Twitter. Internett har gått fra informasjons- og underholdningskanal til å bli en arena for folkelig deltakelse og engasjement, med flat struktur og mulighet for alles dialog med alle.

De viktigste kommunikatorene tar konsekvensen av denne utviklingen. Nettavisene har fått kommentarfelter under de fleste artikler, hvor brukerne ytrer mer eller mindre reflektert

respons. Mange tv-programmer gir seerne mulighet for å sende sms eller chatte om programmets tema. Bibliotek 2.0 er allerede et etablert begrep inspirert av web 2.0, og innebærer informasjonsutveksling mellom brukere framfor enveislåning fra biblioteket. Og da Obama vant presidentvalget i USA i 2008, skal en viktig faktor i seieren ha vært nettopp bruk av såkalte "sosiale medier". Hva med kirken?

Kirke 2.0?

Web 2.0 utfordrer hele kirken til å tenke nytt, i forhold til både hvem som er sentrale aktører, og hvordan kommunikasjonen skal foregå. I Web 1.0 var fokuset var på publisering og på enveiskommunikasjon. Mitt inntrykk er at denne tenkningen fortsatt i stor grad råder i kirken: "Vi legger det ut på nett". Informasjon på nett er viktig og bra. Og samtidig viser undersøkelser at de fleste av oss besøker kun 3 til 6 nettsider hver gang vi er pålogget. Som når vi går i byen eller i matbutikken, besøker vi også på nett stort sett de faste stedene. Kun 10–20 % av nettsider norske brukerne stikker innom, besøkes for første gang⁵. I web 2.0 er nettet et virkemiddel for toveiskommunikasjon og relasjonsutvikling. Relasjoner bekreftes og utvikles gjennom kontakt, deling og meningsutveksling på nett. Verken nettkirken, gateprest for ungdom eller andre prester som er aktive på nett, kan bygge nettverk med mennesker over hele Norge. På tross av den økte internett-bruken henter fortsatt kun cirka én av ti ressurser om tro og religion fra internett⁶. Men der internett på et tidspunkt så ut til å redusere viktigheten av geografi og fysisk kontakt og oppfordre oss til å pøse informasjon ut i et stort tomt rom, relanserer web 2.0 etter min mening lokalmenigheten som nøkkelen til optimal kirkelig bruk av internett – som et sted for trosopplæring, sjelesorg og relasjonsutvikling med konfirmanter, dåpsforeldre og brudepar.

Utfordringer

Før eller når vi utforsker det å være kirke på nett, møter vi imidlertid flere utfordringer. Jeg vil streife kort innom tre av dem.

- **Ønsket dialog?** Som kirke har vi lang tradisjon for enveiskommunikasjon. Selv den biskopen som har vært så progressiv å komme seg på Twitter, følges av 480

twittrere og følger kun 29 tilbake. Så sier han da også i presentasjonen av seg selv at han vil bruke Twitter til å forkynde. Men i web 2.0 har formelle posisjoner redusert verdi. Troverdighet måles i autentisitet og refleksjon. Er kirken villig til å gå inn i samtaler som én av mange, og hvor ordene og argumentene prøves? Og videre: Tåler våre motiver og vår refleksjon dette? Tross tradisjonen med enveiskommunikasjon har jeg inntrykk av at mange ønsker dialog. Både teologisk og praktisk preges møtet med annerledes troende og arbeidet i presters lokale kontekst ofte av et ønske om dialog. Hvis vi mener dette, er nettet et viktig virkemiddel.

- **Kirkens rolle.** Hvilken rolle skal kirkelige ansatte ha i en offentlig samtale om tro? Å si at prester og diakoner bør være på nett, utfordrer vårt kirkesyn. Er ikke kirken først og fremst et gjensidig og likeverdig fellesskap av troende? Kan ikke disse ta initiativ til samtaler om tro i den grad det er behov for det, uten at det skal være profesjonelt igangsatt? Når prester skriver på nett, kan det oppfattes som en profesjonell erobring av et åpent rom. Hvordan kan vi dele hvordan tro er viktig for oss i vår hverdag, på en måte som inviterer til samtale framfor å være lukkende? Samtidig er en viktig erfaring fra gatepresttjenesten at kunnskapen om tro og teologi varierer kraftig. Langt fra alle kjenner resonnementet bak at kirken kan leve med to homofilisyn. De færrest kjenner mangfoldet av tenkning rundt det ondes problem. Mange vet ikke at kirken tolker Bibelens første fortellinger som billedlige. Samtidig er interessene for disse spørsmålene utbredt på tvers av tro og tvil. I både kunnskapsformidling og eksistensielle spørsmål er derfor kompetansen til kirkelig ansatte en ressurs på nett. Men nettet krever, som den gjennom-siktige bygda, en bevissthet rundt egen rolle.
- **Svekker fellesskapet?** En av de største utfordringene for Den norske kirke er terskelen for å delta på gudstjenester og samlinger. Nettet er annerledes. Mangfoldet av stemmer, fokuset på enkelt-individet og større gjensidighet gjør det

lettere å delta i en samtale om tro og teologi på nett enn rundt et bord i en menighetssal. Kanskje har nettkulturen rett og slett noe å tilføre mange kristne fellesskap. Men blir en kirke på nett et lettvent alternativ til gudstjenestedeltakelse og smågrupper? Svekker vi da det personlige møtet som aldri kan erstattes av elektronisk kontakt? Og hva gjør det med kirken når ansatte enkeltmennesker profileres framfor fellesskapet? Erfaringene fra gatepresttjenesten er at de fleste som tar kontakt ikke ser andre kirkelige tilbud som et alternativ. Så lenge vi er tydelige på at kirkerommet er åpent, og at samtaler ansikt til ansikt rent praktisk er en bedre idé, tror jeg derfor kirkelig nettbruk vil styrke opplevelsen av kirkelig fellesskap mer enn å svekke det.

Disse problemstillingene bør det reflekteres videre rundt. Sannsynligvis finnes det andre viktige utfordringer ved å være kirke på nett. Samtidig er ingen av dem så langt jeg kan se sterke argumenter for å unngå å gå inn på det som i dag er samfunnets viktigste fellesarena.

Just do it: For den som vil gripe mulighetene

Nettet kan som nevnt beskrives som en uoversiktlig jungel. Hvordan kan en kirkelig ansatt, som ønsker å bruke internett aktivt i sin tjeneste, komme i gang? Her følger en beskrivelse av fire viktige arenaer jeg bruker som gateprest for ungdom.

Kirke på blogg

Jeg vil her definere en blogg som en lengre tekst publisert med den hensikt å starte en samtale, på en side hvor andre kan kommentere. Blogging tok av i Norge i 2008⁷. Modeller, artister og realitykjendiser blogger for å profilere seg selv. Bak dem følger en stor bølge av grublere, anonyme ungdommer, hobbymusikere, moteengasjerte og intellektuelle, som også drømmer om å bli lest og kommentert. At bloggeren "Voe" i 2010 med sin nye singel var en av hovedattraksjonene på VG-lista Topp 20 på Rådhusplassen i Oslo, sier noe om toppbloggernes status. Hvis blogging er en egotripp for å bli sett og beundret, som enkelte hevder⁸, bør ikke kirkelig ansatte blogge. Men

hvis blogging kan starte samtaler og dialog, har også kirken fått et nytt medium hvor internettbrukere er innstilt på å lese korte tekster og reflektere rundt dem. Denne kulturen for felles refleksjon åpner muligheten også for allmennmenneskelige refleksjoner rundt tro og eksistens. Det finnes mange relativt ensformige blogger om mote, utseende, og kropp. Ikke alle har like godt språk; ei heller er alle like spennende å lese. Prester som er vant til å reflektere rundt relasjoner, fellesskap, grunnleggende livserfaringer og samfunnsspørsmål, har faktisk gode forutsetninger for å skrive noe som er verdt å lese, også om det handler om noen punkter fra en preken. Det synes jeg vi kan være frimodige på.

Som gateprest for ungdom legger jeg samme tekst ut på 4–5 blogger og nettsamfunn hver uke. I dag har jeg 100–200 lesere av hver tekst, og 5–10 kommentarer. Blogginlegg bør være korte og presise, etter min mening helst under 300 ord. "Å skrive i sosiale medier er å starte samtaler," sier bloggkjenneren Ida Jackson⁹. Lag en link fra din Facebook-konto og Twitter-konto til det siste blogginnlegget. Inviter til respons, og ta den lille tiden det kreves å besvare de som kommenterer. På blogg.no kan du i tillegg betale for å havne på forsiden, og på de fleste bloggsider kan du se hvor mange som har lest innlegget ditt. Det er ingen grunn til å regne 20 lesere som mindre verdifullt enn 20 tilhørere til en andakt.

Kirke på Facebook

Facebook kom for alvor til Norge i 2007. 2,3 millioner nordmenn har i dag en Facebook-profil¹⁰, og aldersgruppen 15 til 29 år bruker Facebook i snitt 45 minutter daglig¹¹. Forholdet mellom jobb og privatliv på Facebook er utfordrende for alle profesjonelle hjelpere: Hva kan jeg vitse om, og hvilke bilder legger jeg ut? Valget henger sammen med oppfatningen av presterollen. Skal alt jeg sier på min private Facebook-profil, også kunne sies som gateprest for ungdom i Oslo? Jeg mener Facebook-profiler som "Gatepresten Oslo", "Thomas Prest" og "Erleprest Bølermenighet" er den ryddigste måten å håndtere denne utfordringen. Det bør være forskjell på å besøke en prest på kontoret og å komme hjem i stua. "Profesjonelle" Facebook-profiler skaper et skille mellom jobb og

privatliv, som er hensiktsmessig både for presten og for dem som tar kontakt. I kontakten og i lesning av statusoppdateringen er da både prest og "venn" klar over rollene.

I 2010 besvarte jeg som gateprest for ungdom over 200 internettmeldinger. Flertallet av disse omhandlet kristen tro eller ungdoms sårbare erfaringer. Slik ble nettsamfunn en av de viktigste arenaene for kontakt med ungdom. Å være tydelig på at man er på Facebook som prest, åpner muligheter for sjelesorgslignende kontakt. Det gir mulighet for å poste lenker til filmer, tekster og arrangementer som man anbefaler i egenskap av å være prest. Og ikke minst gir det mulighet for å gi videre en Facebook-profil med mange viktige kontakter når man selv slutter i en stilling.

Kirke på Twitter

Twitter ble en stund ansett som "det nye Facebook", og mange opprettet brukerkonto der i 2007. Men en undersøkelse i 2009 viste at kun 1,6 % av Norges befolkning var aktive brukere¹². Der fokus på Facebook er den folkelige kontakten med venner og bekjente, er Twitter primært arenaen for meningsyttringer. Der mange unngår prinsipielle diskusjoner på Facebook, foregår viktige uformelle samtaler i norsk offentlighet på Twitter. Her er ledende meningsbærere aktive, og du kan diskutere direkte med Jens Brun Pedersen og Espen Ottosen. Umiddelbart er dette lite relevant for de fleste kirkelig ansatte. Twitter er ikke en folkekirkearena i seg selv, men et overskuddsprosjekt for dem som liker å mene noe og bli utfordret på det. De trengs på Twitter, slik de trengs på avisenes debattsider. Det handler om å ta diskusjoner om tro, teologi og religioners rolle ut av kirkerommene og inn på arenaer hvor vi risikerer å bli motsagt. Det handler om å vise at kristen tro og tanke holder mål intellektuelt og eksistensielt, og å utfordre de meningsbærere som har for liten kjennskap til kirke og kristendom. Samtidig kan også Twitter brukes til profilering av en menighet. @Larvikkirke presenterer seg som "Kirka nede på Tollerodden, som er mer enn bare ei staskirke. I Kristus, nær livet...", og har 66 følgere.

Kirke på chat

Den viktigste erfaringen fra gatepresttjenesten er imidlertid ved sjelesorg på chat. Redd Barna fant allerede i 2007 at de fleste barn og unge hadde msn-konto og brukte den hver dag¹³. Røde Kors, Barn Av Rus, Kirkens SOS, Nettkirken og en rekke Utekontakter har tatt konsekvensen av dette og opprettet chattetjenester. I 2010 var jeg som gateprest pålogget msn i 173 timer for å være tilgjengelig for ungdom som ønsket anonym og uforpliktende samtale med en prest via nett. I løpet av disse timene hadde jeg 268 chatter på til sammen over 135 timer. 31 % av chattene handlet om ungdommers utfordringer i eget liv. 22 % handlet om tro og eksistensielle spørsmål. Andelen sjelesorgsamtaler er her altså svært stor sammenlignet med møter med ungdom på skoler eller på gata. For mange av ungdommene var dette første gang de delte sine tanker og opplevelser med en annen, og for de fleste ville det ikke vært aktuelt å søke annen kontakt med en kirkelig ansatt. Timene på msn mandag kveld er blitt de viktigste i uka for hjelpende samtaler med ungdom i gatepresttjenesten.

Å være tilgjengelig her en eller to timer i uka trenger ikke kreve så mye. Tar ingen kontakt, kan man arbeide med noe annet. Å tilby konfirmanter å ta kontakt på MSN også etter konfirmasjonen, tar ungdoms behov for distanse og maktutjevning i sårbare samtaler på alvor¹⁴. Å fortelle på sin Facebook-profil at man igjen er tilgjengelig på det faste tidspunktet, kommuniserer at vi er ansatt i kirken først og fremst for å møte mennesker, også når de har behov for distansen som elektronisk kontakt gir. Facebooks chat kan eventuelt brukes, men den er mindre brukervennlig enn msn.

Konklusjon

Denne artikkelen har gitt et kort og generelt innblikk i kirkelig nettarbeid. Mens kirken står midt i mange reformer, revolusjoneres samfunnet med hensyn til informasjon, kommunikasjon og relasjoner. Det gir kirken utfordringer og muligheter. Å være kirke på nett byr på nye problemstillinger i forhold til distanse, roller og tradisjoner for kirkelig kommunikasjon. Kirkelig nettbruk krever bevissthet rundt grenser, makt, fellesskap og relasjoner. Det fordrer ansattes tilgjengelighet,

deling og respons. Samtidig er det åpenbart at nettet er i ferd med å bli samfunnets viktigste fellesarena for relasjonsutvikling, meningsutveksling og felles refleksjon. Det gir nye muligheter for kirkelig ansattes kontakt med folkekirken, og nye arenaer for å utvikle kirkelige tjenester og møtepunkter. Internett senker terskelen, utvider kontaktflaten og utjevner makt. Og i motsetning til andre reformer trenger ikke videreutvikling av kirkelig nettbruk å være så ressurskrevende. Det handler om å opprette en Facebook-konto, en blogg og en msn-konto. Det handler om å legge ut en kort andakt også på nett, med åpenhet for å samtale om innholdet. Det handler om å være tilgjengelig også på Facebook og chat, for å møte dem som ikke våger komme på kontoret. Mulighetene finnes. Hvem vil gripe dem?

- ³ http://no.wikipedia.org/wiki/Web_2.0.
- ⁴ http://no.wikipedia.org/wiki/Lasse_Gjertsen.
- ⁵ <http://www.dagbladet.no/2009/05/13/nyheter/teknologi/nett/6205727/>.
- ⁶ Sammenlignet hadde fem av ti det siste året hatt "kontakt med spørsmål om tro og religion" gjennom tv. Se Lundby i Kirke og kultur 1/2011: "Religion og medier – fortellinger og fortellinger", side 14.
- ⁷ <http://www.side2.no/livsstil/article2895475.ece>.
- ⁸ <http://www.side2.no/livsstil/article2895475.ece>.
- ⁹ Ida Jackson: "Du Morgenbladet?" tilgjengelig på <http://morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20101112/ODEBATT/711129965>.
- ¹⁰ <http://www.tv2underholdning.no/hjelperdeg/denne-facebookprof>.
- ¹¹ <http://nrkbeta.no/2010/08/13/30-minutter-facebook-daglig/>.
- ¹² <http://www.ergogroup.no/no/om-ergogroup/nyheter/twitter-for-eliten-facebook-for-folket/>.
- ¹³ <http://www.norsis.no/nyheter/2007-07-10-Undersokelse-fra-Redd-Barna.html>.
- ¹⁴ Se for øvrig egen artikkel i neste nummer av tidskrift for sjelesorg om hjelpende samtaler på chat.

¹ <http://www.forskning.no/artikler/2010/november/271035>.

² <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3590475.ece>.

Børre Knudsen

HIMMELRIKETS NØKLER

Prekener og artikler

(Redigert av Annie og Johannes Sørensen)

Luther

"Børre Knudsen har en sterk bibelsk forkynnelse som preges av at han lever i Ordet. Han forkynner lov og evangelium. Når han forklarer Det nye testamente i lys av Det gamle testamente, er det som om bokrullen med seglene er brutt."

Johannes Sørensen

Kr 249,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

En åpen virkelighetsforståelse?

AV EILIV LØNNINGEN, SOKNEPREST I BYGLAND

Utgangspunktet for denne artikkelen er anonsen i Vårt Land om at Aksel Valen-Sendstad (AVS) var gått bort (9.4.2011). Et spørsmål melder seg: Hvilket bidrag har han gitt til teologien?

AVS ble født 1932. Han ble cand. theol. i 1959. Ti år senere tok han sin doktorgrad (se note 5). Med den tilkjenner han sin interesse for ontologiske problemstillinger. Han har i en årrekke hatt sin tilknytning til Misjonshøgskolen i Stavanger (1971-1987), både som lektor og som professor i systematisk teologi og religionsfilosofi. Som en av de få har han gitt ut lærebøker i både religionsfilosofi (1974), dogmatikk (1979) og etikk (1984). Dette muliggjøres nok i lys av den enhetlige måten han behandler de ulike teologiske temata på. Han har ellers hatt sin tilknytning til MF i Århus (1987-1999).

AVS hadde i første rekke en religionsfilosofisk innfallsvinkel til sin teologi. På mange virker denne innfallsvinkel fremmed. Vi lever i en tradisjon som liker å tro at Bibel og bekjennelse er det som danner utgangspunkt for vår teologi. Likevel er det ikke alltid så enkelt i praksis.

Lars Østnor har i sin doktoravhandling¹ ønsket å gi et bidrag til forståelsen av norske teologers oppfatning av det økumeniske problem i mellomkrigstiden. Han ser nærmere på hvordan 5 teologer tilrettelegger dette spørsmål. Da oppdager han at han må ha et overgangskapittel, der han bl.a. må undersøke hvilke filosofiske momenter som danner utgangspunkt for den enkeltes kirkesyn².

Sverre Dag Mogstad har oppdaget noe av det samme i sin avhandling³. Den ene av teologene han studerer, Georg Baudler, sier at debatten etter Rudolf Bultmanns avnytologiseringsprogram har vist at det er konsens om at åpenbaringen må korrespondere med en kjerne eller konstitutive eksistensialer i mennesket⁴.

Jeg mener at det er i denne sammenheng AVS har ønsket å gi sitt bidrag. I hans doktoravhandling⁵ er spørsmålet nettopp hvorvidt eksistensialfilosofien kan gi et relevant bidrag til en teologi som vil ta Guds åpenbaring på alvor. Hans intensjon er å vise at Rudolf Bultmann i stor grad bygger på Martin Heideggers ontologi. Han prøver dernest å vise hvilke følger dette får i forhold til tanken om Guds transcendent, og det at han har åpenbart seg for oss.

Nå er det liten terminologisk berøring mellom de to. Hvordan kan han da påvise avhengighet? Her kan vi trekke inn den sammenlikning Mogstad gjør i sin avhandling. Den grunnleggende forskjellen mellom Hans Stock og Baudler i forhold til det tema jeg setter lys på, er spørsmålet om hvor viktig språket er for opplevelsen. I forhold til tanken om grunnleggende eksistensialer (hos Stock) er ikke språket en del av konfigurasjonsnivået. Det betyr at mennesker har felles opplevelser uavhengig av det språk en har tilgang på. I forhold til tanken om grunnleggende symboler (hos Baudler) er språket en del av konfigurasjonsnivået. Det vil si at opplevelsene påvirkres av det språk en tar i bruk når de skal tolkes.

På grunn av språkets manglende betydning hos både Heidegger og Bultmann tar Bultmann i bruk Heideggers tanker uten å gå veien om det språk Heidegger presenterer sine tanker i lys av. Bultmann går i stedet direkte til bibelteksten. Hans oppgave som bibeltolker er å finne spor av de eksistensieller som avslører hvordan mennesket opplever seg selv som kastet ut i sin eksistens. Det er i møte med disse eksistensieller at Bibelen utformer sitt budskap. Problemet med Bultmann er ikke at Bibelen blir overflødig, men spørsmålet er om denne måten å forstå Bibelens rolle på er dekkende i forhold til det Bibelen vil formidle.

Som alternativ til dette vil AVS ha en filosofi i bunn, som makter å forholde seg til det budskap som Bibelen kommer med. Den første misforståelsen han dermed har blitt gjort til gjenstand for, bl.a. hos Tore Wigen⁶, er at han med dette ser for seg en filosofi som bare passer i forhold til den kristne tro⁷. Men AVS ønsker å vise at hans forståelse av virkeligheten lar seg gjøre å etablere på allment grunnlag. Han mener nemlig at alle svar har plass innenfor denne virkelighetsforståelse. Det er her Wigen kommer inn med sitt neste spørsmål: Hva kan ulike svar ha felles annet enn at de alle er feil⁸?

Men er det så lett å avfeie AVS sitt livsverk? Spørsmålet er om språket har en evne til å avsløre hvordan vi ser på virkeligheten. Nå kan uenighet skyldes språkets manglende evne til å formidle den virkelighet vi opplever. Det er derfor AVS tar i bruk en metode som han har hentet av sin far, Olav Valen-Sendstad⁹.

Første skritt blir å finne frem til noen elementer i språket som er av en slik art at de fremstår som entydige, dvs. man finner fram til ordpar der ordene står i motsetning til hverandre. For AVS selv vil for eksempel transcendens/immanens være et slikt ordpar. Hvis jeg spør: Hvor er basis for vår virkelighet fundert? Da kan det gis ulike svar på dette. Virkeligheten fins bare i det immanente, bare i det transcendente, i dem begge eller i ingen av dem.

Det neste skritt er å undersøke om en finner kriterier til å kunne velge mellom de ulike tankene. Spørsmålet er hva som skjer om slike kriterier ikke fins. Vil en ikke da på filosofisk grunnlag måtte si, at de ulike tankene samlet sett gir et bilde av virkeligheten, nemlig som

åpen og mangetydig? Det fins nemlig en annen mulighet til hva ulike svar kan ha felles, nemlig manglende evne til å virke overbevisende, så overbevisende at det må velges fremfor det andre. AVS sin påstand er nemlig at alle svar ontologisk sett mangler denne evnen.

Ontologisk sett er virkeligheten derfor åpen, selv om man trenger å gjøre valg (ha et ontologisk svar) for å kunne eksistere. At virkeligheten er åpen er ikke noe man trenger kristentroen for å se. Dette mener AVS er noe en kan påvise ved å se på det sted der virkeligheten kommer til uttrykk, nemlig gjennom språket. Slik sett er hans filosofi ment å være allmenn. Jeg mener at AVS har etterlatt seg noen spørsmål:

1. Vil ikke språket ha en mulighet til å avsløre hvordan vi mennesker ser på virkeligheten?
2. Lar det seg gjøre å påvise reell uenighet?
3. Fins det kriterier som gjør at en kan velge en tolkning av virkeligheten foran en annen?

Ut fra de svar AVS finner på disse spørsmål, mener han at vi må skille mellom virkeligheten selv, og de ulike tolkningene av den. Så lenge en ikke finner en nøkkel til å kunne velge en tolkning fremfor en annen, vil de ulike tolkningene samlet sett gi oss et bilde av hvordan virkeligheten i sin natur er: åpen og mangetydig.

Så spenner nok AVS sitt forfatterskap over et vidt fagfelt. Det som slår en er likevel at han ofte vender tilbake til denne problemstillingen. Dette fordi han vil arbeide for å demme opp mot en naturlig teologi. Jeg mener at det er dette engasjementet som er nøkkelen til å forstå hans forfatterskap.

¹ "Kirkens enhet", Solum forlag, Oslo 1990.

² Østnor, side 58.

³ "Tradisjon og livssituasjon", KIFO Perspektiv nr. 9.

⁴ Mogstad, side 232.

⁵ "Eksistensiellfilosofien", Oslo, Universitets Forlaget, 1969.

⁶ Tore Wigen, TTK – 1975, side 81–100 og 185–202.

⁷ Wigen, side 82.

⁸ Wigen, side 99.

⁹ "Virkelighet og virkelighetsforståelse", Bergen, Lunde & Cos forlag, 1948. Side 54.

Ensidig om sex i kirken

AV ØIVIND BENESTAD, INFORMASJONSKONSULENT I ÅPNE DØRER OG PROSJEKTLEDER FOR MORFARBARN.NO

Luthersk Kirketidende 5/2011 var et tema-nummer med tittelen "Om sex i kirken". Fire personer fikk utfolde seg over 16 sider. Det er god grunn til å spørre hvorfor utvalget av bidragsytere var så ensidig. Ingen av de fire skribentene argumenterer for tradisjonell, bibelsk seksualitikk med ekteskapet som rammen for seksuelt samliv. I stedet virket det som om agendaen var å problematisere, relativisere og dekonstruere. At redaksjonen i Luthersk Kirketidende uten motforestillinger spiller på lag med en slik agenda, er underlig og skuffende. Jeg vil gjerne kort kommentere tre av artiklene.

1) I et fire siders intervju legger teolog og sexolog Knut Hermstad fram sin forståelse av seksualitet, etikk og Bibel. Han kommer med en rekke interessante refleksjoner, men deler av intervjuet er nedslående lesning. Hermstad uttaler: "Det finnes ikke noe entydig budskap om seksualiteten i de bibelske tekster. I stedet for å spørre hva Bibelen sier, må vi spørre hvordan Bibelen kan brukes for å fremme positive og livsbejænde holdninger til seksualiteten. (...) Seksualiteten skal forvaltes, ikke begrenses."

Ifølge Hermstad er kirkens oppgave primært å "klargjøre premissene for og konsekvensene av ulike valg." Men å bruke Bibelen som norm for rett og galt i seksualitikken er ingen farbar vei. Fordi Jesus og Paulus levde i patriarkalske kulturer, mener tydeligvis Hermstad at deres undervisning om seksualitet og samliv er lite relevant for vår situasjon. "Kirken kan ikke

opptre som rådgiver eller normgiver i tradisjonell forstand," sier han.

Hermstad hevder at samlivets rammer er lite interessante; fokus må ligge på innholdet. Dersom samlivet er preget av positive verdier, spiller det f.eks. ingen rolle om folk er samboere eller gift. Tankevekkende nok nevner ikke Hermstad det faktum at samboerskap går i oppløsning tre ganger så ofte som ekteskap, også når paret har barn (Statistisk Sentralbyrå). Utenlandske studier viser også at ektepar som har vært samboere før de giftet seg, skiller seg oftere enn de som ikke var samboere før de inngikk ekteskap (Se f.eks. John Hayward & Guy Brandon, 2010.). Kanskje rammene betyr mer enn Hermstad og hans meningsfeller liker å innrømme?

2) Kristin Moen Saxegaard, prost i Ringerike, er forfatter av artikkelen "Fortellinger om sex". Hun oppsummerer innlegget sitt slik: "I denne artikkelen har jeg prøvd å peke på noen tekster som beskriver sex på ulikt vis, og jeg har også antydnet hvordan disse tekstene må forstås i lys av historisk kontekst og våre egne leseassosiasjoner."

Flere av Saxegaards "antydninger" inviterer til motsigelse. På linje med radikale teologer og teorier ser det ut til at hun i visse bibelske tekster leser inn seksuell atferd som det er tynt grunnlag for. Så langt jeg forstår henne, er hun f.eks. positiv til fortolkninger innen skeiv teori som hevder at David og Jonatan hadde et homoseksuelt forhold. "Jonatan elsker David, og David liker det," skriver hun. I tråd med den

moderne populærkulturens endimensjonale kjærlighetsforståelse blir altså kjærlighet definert som sex. Den klassiske distinksjonen mellom ulike typer kjærlighet – *agape*, *eros*, *storge* og *filia* – forsvinner ut av bildet (Se for eksempel C.S. Lewis: *The Four Loves*).

Saxegaard tolker også kontakten mellom Salomo og dronningen av Saba i seksuelle kategorier. Det er spekulativt. Hun skriver: "Dronningen av Saba får alt hun begjærer hos Salomo, før hun må reise hjem." Når det i 1 Kong 10,13 står at "kong Salomo gav dronningen alt det hun hadde lyst på," er konteksten visdom, gull og rikdom – ikke sex.

Saxegaard refererer spørsmålet om Jesus hadde et forhold til Maria Magdalena, og om han hadde sex med henne eller andre. Hun svarer: "Som sann Gud og sant menneske er det vanskelig å motstride at dette ikke var tenkelig." Likevel avviser hun denne diskusjonen, ettersom det ikke står noe om det i NT. Hun er her (heldigvis) inkonsekvent, siden hun som nevnt ikke har problemer med å erotisere aseksuelle beretninger om David og Salomo. Det er imidlertid mange med homoteologiske sympatier som mener at Jesus trolig hadde et seksuelt forhold til Johannes, "disippelen som Jesus hadde kjær". Hva Saxegaard tenker om denne teorien, sier hun intet om. Men hennes synspunkter i resten av artikkelen kan lett brukes til støtte for slike spekulasjoner.

En utfordring for teologer og andre som mener at Jesus ikke levde i pakt med sin egen undervisning om ekteskap og seksualitet, er å bestemme seg for om Jesus hadde et forhold til Maria Magdalena eller til Johannes. Eller kanskje han hadde seksuelle relasjoner til begge? Levde Jesus som en biseksuell? Slike spekulasjoner og teorier er vanlige i en del miljøer som ønsker å dekonstruere bibelsk samlivsetikk. Et internetsøk på ordene "Jesus" og "bisexual" gir for eksempel over fem millioner treff.

3) Marita Sørheim-Rensvik er forfatter av den siste artikkelen i LKS temanummer "Om sex i Bibelen". Hun forteller at hun lever i partnerskap med en annen kvinne. Sunniva Gylver presenterer henne som "en konservativ teolog". Artikkelen har overskriften: "Hvordan vi som kirke møter homofile i våre fellesskap".

Sørheim-Rensvik skriver mye fornuftig om bevissthet og empati fra prester og ungdoms-

ledere når seksualitet og følelser er tema. Hennes beskrivelser bidrar til å forstå kampen som en del unge kjemper når de opplever tiltrekning til samme kjønn.

Samtidig er det avgjørende å understreke følgende: Ungdomstida er en turbulent fase for svært mange. Følelser, forvirring, usikkerhet og utprøving går ofte hånd i hånd. Det blir helt feil å forutsette at alle unge som i en periode kan føle tiltrekning til samme kjønn, vil fortsette med det resten av livet. I en stor amerikansk studie fra 1990-tallet svarte f.eks. 26 % av 12-åringene at de var "usikre på om de var homo eller hetero". Ved 17-årsalderen var tallet sunket til 5 %. I voksenbefolkningen viser de nyeste og beste undersøkelsene fra Canada, Storbritannia, Sverige og Norge at det er rundt 1 % som definerer seg som homofile. Å forutsette at tenåringer er homofile (eller bifile) fordi de i en fase har erotiske følelser for samme eller begge kjønn, er uansvarlig. Hva slags veiledning og råd de får, er derfor avgjørende.

Dette gjelder ikke minst etter at den nye ekteskapsloven er innført. I barnehage og skole blir nå alle barn utsatt for en undervisning som forteller dem at det er like normalt, naturlig og bra å forelske seg i gutter som jenter. Jeg har selv nylig hørt vitnesbyrd fra foreldre som forteller at deres 12-årige barn er kommet forvirret hjem fra flere timers undervisning om temaet på skolen. De lurer nå på om de kanskje er homo eller bi, ettersom de ikke bare liker venner av motsatt kjønn, men også av samme kjønn.

Etter at de fleste kjønnsbestemte normer, rammer, forventninger og sosiale scripts nå er fjernet i skole og barnehage, trenger man ikke være profet for å se at usikkerheten, forvirringen og utprøvingen trolig vil øke dramatisk blant norske barn og ungdommer i årene framover – alt med skolens og politikernes vel-signelse. Barns utvikling av identitet, selvbylde og seksualitet står overfor nye og krevende utfordringer. Dette vil sette nye krav og øke behovet for kunnskap, kompetanse og veiledning i kristne miljøer. Kristne foreldre som ikke kjøper samfunnets relativistiske og destruktive seksualetikk, har også fått helt nye utfordringer å forholde seg til. De kan ikke lenger regne med støtte fra skole og lovverk.

Sørheim-Rensvik ønsker at vi ber Gud om å gi ungdommer med homofile (og bifile?)

følelser "mot og trygghet til å leve livet slik *Han* har skapt dem til å være". Å forutsette at alle med homofile følelser er skapt slik, er både teologisk og forskningsmessig uholdbart. Virkeligheten er mye mer sammensatt, bl.a. med hensyn til hva som er Guds skapervilje i en fallen verden. Det er dessuten fortsatt usikkert om det finnes biologiske årsaker til at noen får homofile følelser. Men om det skulle finnes en biologisk faktor, er den i tilfelle bare én del av et komplekst samspill mellom mange faktorer. Og den eventuelle biologiske faktoren vil slett ikke være til stede hos alle. Et par eksempler:

a) En ikke ubetydelig andel av kvinner med lesbiske følelser har vært utsatt for overgrep. Når de får faglig hjelp til å bearbeide traumene og fryktnet/forakten for menn, opplever en del av dem at de lesbiske følelsene forsvinner. De er altså ikke skapt med lesbiske følelser. b) En stor gjennomgang av amerikanske studier om misbruk av gutter viste at tenåringer som er blitt seksuelt forført/misbrukt av menn, senere i livet definerer seg som homofile med opptil sju ganger større sannsynlighet enn andre menn (*Sexual Abuse of Boys*, William C. Holmes). Det ville være absurd å påstå at de er skapt med homofile følelser.

Generaliserende påstander om at alle med homofile (og bifile) følelser er skapt sånn, er tilslørende og usanne. Veien til homoseksuelle, lesbiske og biseksuelle følelser er like variert og mangslungen som livet selv.

Sørheim-Rensvik skriver i innledningen at "de store teologiske debattene skal ikke berøres her". Denne begrensningen har jeg selvfølgelig full forståelse for ut fra artikkelens tema. Samtidig er det viktig å understreke at skapelsesteologi, seksualetikk og rådgivning henger nøye sammen. Selv om jeg deler hennes ønske om å møte alle ungdommer med empati, forståelse og innlevelse, dreier spørsmålet seg også om helt grunnleggende aspekter ved Bibelens skapelsesteologi, betydningen av kjønnspolariteten mellom mann og kvinne, mor-far-barn-relasjonens unike posisjon, seksualitetens rammer, ekteskapets kjennetegn, barns rett til far, barnemarkedet, m.m. De neste årene vil disse temaene forhåpentligvis bli diskutert på mange kirkelige arenaer.

4) Redaktør Harald Hegstad var innom et par av disse spørsmålene i sin lederartikkel i LK 8/2011: "Kirkesplittelse i seksualetikken?" Utgangspunktet var debatten omkring Carissimis forhold til biskop Erling Pettersen. Hegstad skriver mye fornuftig, men tar etter min mening ikke høyde for at den såkalte "homofildebatten" er løftet opp på et helt nytt plan etter at partnerskapsloven er avskaffet, og ekteskapet er blitt kjønnsnøytralisert.

Ved aktivt å ha bidratt til innføringen av en kjønnsnøytral ekteskapslov, har Åpen Kirkegruppe og deres sympatisører gjort det vanskeligere for kirken å godta homofil samliv. Et slikt samliv er ikke lenger en parallell, alternativ samlivsform bestående av to voksne uten barn, men er nå definert som identisk med ekteskap mellom mann og kvinne. Etter manges mening, også blant dem som var positive til partnerskap, er dette helt uakseptabelt. Man kunne kanskje tenke seg å gi kirkelig aksept til partnerskap, men finner det umulig å gi kirkelig aksept til et likekjønnet surrogat-ekteskap mellom to menn eller to kvinner, der barn blir fratatt retten til en av sine foreldre.

Alle uttalelser og vedtak i Lærenemnd og Kirkemøte angående "homofilisaken" har hittil vært gjort med direkte referanse til partnerskap. Nå er situasjonen en helt annen. "Medmor" og planlagt farløshet er blant annet en del av pakken. Den nye ekteskapsloven gir voksne rett til å skaffe seg barn, men frarøver barn retten til sin egen far.

Kan kirken noen gang innføre liturgier og forbønnshandlinger som eksplisitt eller implisitt velsigner og godtar planlagt farløshet, barnemarkedet, surrogatmødre m.m.? For mange av oss er det en umulig tanke. Det ville i tilfelle være et så stort svik mot barna, mot Guds skaperordninger og mot Jesu lære at mange av oss vil bli hjemløse i Den norske kirke.

Det er grunn til å minne om at Kirkemøtet 2007 avviste forslaget om en kjønnsnøytral ekteskapslov med overveldende flertall (67 mot 16 stemmer). I Lærenemnda 2006 understreket 19 av 20 medlemmer at enkjønnet samliv ikke kan sidestilles med ekteskap mellom mann og kvinne. I 2004 og 2005 gjorde et enstemmig bispemøte det samme. I 1997 stilte bispemøtet seg bak følgende uttalelse: "Å side-

stille heterofilt ekteskap med homofilt samliv er i strid med grunnleggende etiske prinsipper i Bibelen og må anses som kirkesplittende vranglære."

Svaret på Harald Hegstads spørsmål i lederartikkelen: "Kirkesplittelse i seksualetikken?" er derfor et klart Ja. "Homofilis spørsmålet" er nemlig ikke lenger et spørsmål om voksnes samliv, men om ekteskapets gudgitte kjenne-tegn og om barns rett til sine egne foreldre. Alle som jobber for å innføre en kjønnsnøytral ekteskapsteologi i Den norske kirke, kan være

trygge på én ting: De er medarbeidere i et gedigent splittelsesprosjekt.

Redaksjonen presiserer at alle artikler i bladet står for forfatterens regning, og ikke kan tas som uttrykk for Luthersk Kirketidendes syn.

Hensikten med temanummeret om sex var ikke å presentere noe representativt utvalg av synspunkter, men å presentere perspektiver som ikke har vært så mye framme i debatten. Vi mottar gjerne flere artikler og innlegg til dette temaet.

Aktuell bok fra Luther Forlag!

Jens Olav Mæland

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

Et vekkerrop til norske kristne!

"Har vi glemt våre kristne søsken i Palestina? Mange av dem har emigrert slik at den kristne befolkningen i Det hellige land er dramatisk redusert. Mæland viser oss at de bibelske landløftene ikke kan brukes som unnskyldning for at elementære menneskerettigheter settes til side. Hans bok er et vekkerrop til norske kristne og til alle Israel-venner: 'Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!'"
Professor Hans Kvalbein, MF

"Boken er balansert og kjemisk fri for antisemittisme. Men den lodder situasjonen på dypet. Den historiske gjennomgangen gir en god oversikt over utviklingen i området. Boken er full av informasjon og kunnskap."

Prest Oddvar Tveito i LK.

Kr 248,-

Et lite svar til Espen Ottosen

AV JAN-OLAV HENRIKSEN

Espen Ottosen har i forrige nummer av LK en artikkel der han omtaler mitt “hermeneutiske havari” i møte med bibeltekstene om skilsmisse og gjengifte. Jeg vil gjerne kommentere noen punkter i den anledning, men jeg avholder meg fra å kommentere de mer usaklige karakteristikene i hans artikkel (historieløst, uinteressert i bibeltekstene, ikke troverdig, klassisk liberal-etisk, har ureflektert overtatt myten, etc.). Dem får enhver bedømme relevansen av selv.

1. Mitt poeng med å nevne Ottosens posisjon i spørsmålet om skilsmisse og gjengifte har ikke vært å åpne den debatten på ny. Snarere ser jeg denne posisjonen som uttrykk for en måte å profilere kristen etikk på, som jeg mener svekker respekten for å bruke Bibelen i en offentlig diskurs om etiske spørsmål. For å kunne mene det må man i utgangspunktet være interessert i at Bibelen skal ha relevans, og ikke at den skal settes til side. I boken som er anledning til Ottosens respons, *Religion: Mellom troens isolasjon og uvitenhetens forakt*, er mitt anliggende å aktivere religiøse tradisjoner mer i møte med offentlig debatt, og fremme faglighet i arbeid med spørsmål der religion spiller en rolle. Det er konteksten for boken, og derfor bør ikke Ottosen bli for overrasket over at jeg ikke går inn i en diskusjon av konkrete bibeltekster. Det er slett ikke hensikten. Det ville vært en annen bok.¹

2. For at en slik respekt skal kunne etableres, må det være gjennomtsiktig på hvilke vilkår Bibelen brukes. Det er altså ikke nok for å bruke Bibelens tekst i møte med etiske spørs-

mål at man avklarer *hva* den sier. Man må også tenke gjennom hvordan teksten konkret skal *brukes*. Det er på dette punkt jeg mener det faglige resonnementet svikter hos Ottosen, og her mener jeg også nyere arbeid med bibelske moraltradisjoner har lært oss noe i forhold til tidligere posisjoner (også på MF), som innebar at jobben i grunn var gjort når man hadde avklart hva teksten(e) sa.² Dette poenget kan vises godt i forhold til to eksempler jeg bruker i den aktuelle boken, spørsmålet om tilgivelse, og om skilsmisse/gjengifte. Det finnes i Det nye testamente gode og tydelige tekster om dette. Men de kan ikke leses uavhengig av den kontekst de står i, og konteksten de brukes i. Da mister vi deres mening. Hvis Ottosen tar med seg budet om tilgivelse og forbudet mot skilsmisse av andre grunner enn hor til et krisesenter for voldsutsatte kvinner, vil han raskt oppdage at han må tenke nøye gjennom betingelsene for tekstens bruk. Det vil etter alt å dømme vise ham både at tekstene ikke kan anvendes i enhver sammenheng, og at de, om de anvendes uten hensyn til kontekst og sammenheng, vil kunne gi desto større problemer for dem som skal veiledes av dem. I ytterste konsekvens vil dette bidra til at han – som mann – med Bibelen som hjemmel – sender kvinner tilbake til uverdige og ødeleggende forhold. Det er jeg overbevist om at han ikke vil. Ergo må han tenke gjennom hvordan han skal bruke – og ikke bruke – teksten. Det betyr at han må innreflektere elementer knyttet til *erfaring*. Når jeg betoner erfaringselementet i etikken, er det altså ikke

for å sette teksten til side, men for å gjøre det tydelig på hvilke vilkår og i hvilke sammenhenger den fremstår som relevant og god veiledning. Noe annet mener jeg er faglig uansvarlig for den som har som oppgave å drive etisk veiledning.

3. Jeg synes det er viktig å fastholde ekteskapet som en god samlivsform, og jeg anser ikke skilsmisse for å være noen lettvinnt løsning. For å bevare gode ekteskap trengs det store investeringer fra begge parter. Noen ganger lurer jeg også på om det blir tilstrekkelig gitt akt på. Men jeg kjenner også til at de fleste som har opplevd en skilsmisse, vil si at det ikke var så lett, og at det hadde store omkostninger. Likevel er av og til omkostningene ved å fortsette ekteskapet desto større. De former for skilsmisse som Det nye testamentet adresserer, ble utvilsomt opplevd som onder av den svakeste part. Men det er ikke sikkert at enhver skilsmisse av andre og mindre liberale grunner enn dem som er konteksten i NT, er et onde på samme måten. Jeg mener at vi tar bibeltekstene mer på alvor der vi også ser at de ikke omtaler uttømmende alle problemer og forhold som kan gi grunnlag for skilsmisse – det ville forutsette at de bibelske forfattere nettopp var i stand til å overskue alle relevante forhold i fremtiden. Vi kan ikke fryse fast en gitt kontekst for veiledning, som eksisterte for to tusen år siden, og regne med at den er tilstrekkelig til å dekke alle senere problemer og tilfeller. Det vil i ytterste konsekvens være å ikke ta vår egen endelighet på alvor.

4. Ottosen anfører også noen empiriske forhold i sin artikkel. A) Skilsmisseandelen er høyere blant dem som er gift for annen gang. B) Barn er ofte de som kommer dårligst ut i en skilsmisse. Spørsmålet er hva en slik empiri skal ha av normative implikasjoner. Mener han at man skal forby folk å gifte seg for annen gang fordi sjansen til å lykkes er mindre? Hva med den andelen som faktisk lykkes? Og hva med barn som kommer enda dårligere ut av et fortsatt ekteskap mellom far og mor, enn av at de skilles? Det er ikke etikkfaglig forsvarlig å velge ut de empiriske elementer som bekrefter ens eget syn, og se bort fra de som ikke gjør det. Jeg synes Ottosens måte å bruke "allmenne" argumenter på her fremstår både som vilkårlig og som unødvendig. Det kan ikke generell

veiledning ut fra ett prinsipp i alle slike situasjoner – det vil være å ikke ta verken teksten eller menneskers liv på alvor.

5. Ut fra Ottosens resonnement er det hjemmel for å pålegge andre bud om både å lide og å leve i sølibat etter havarert ekteskap – i Guds navn. Slik jeg forstår kristen etikk, er dette ikke bud man kan pålegge andre, men det må velges i frihet og ut fra egen overbevisning forankret i Guds ord. Jeg savner på hvilken måte et slikt syn lar seg forankre i en mer omfattende forståelse av hva et kristent menneskesyn er. Når han sier at "kristen etikk ikke kan ha som utgangspunkt at det alltid er legitimt 'å rette opp' livets urettferdigheter – kanskje især ikke når tema er ekteskap og samliv," mener jeg han legger opp til at kristen veiledning skal bidra til fortsatt å binde mennesker til synden og dens ødeleggende konsekvenser, i stedet for å frigjøre mennesker til et bedre liv i samsvar med Guds vilje som både skaper og forløser. Det synes jeg er svært alvorlig, og på dette punktet synes jeg at den systematisk-teologiske sammenhengen for Ottosens måte å tenke på bryter helt sammen.

Hvis min måte å tenke om Skriftens bruk og relevans på betyr at jeg er havarert hermeneutisk, havarerer jeg gjerne og med åpne øyne. Ottosen på sin side kan lignedes med et annet bilde: Han leser manualen for bilen sin og kan den godt, setter seg så godt til rette og gir full gass – med bind for øynene. Alt han trenger å vite for å kjøre, står jo i manualen. Om konsekvensen blir lidelse og ødelagt liv, anbefaler han at vi er villige til å ta den. Jeg tror det havariet blir større – og det fremmer som sagt ikke respekten for Bibelen i møte med dagens utfordringer.

¹ Jeg har imidlertid diskutert spørsmålet for mange år siden, i "Sammenhengene mellom etikk og pastoral veiledning, eller: En replikk om gjengifte." *Luthersk kirketidene* 4 /1995, s 111–114.

² Se J.-O. Henriksen (red.): *Makt – Eiendom – Rettferdighet. Bibelske moraltradisjoner i møte med vår tid.* Gyldendal Akademisk 2000.

Skal "Davids falne hytte" gjenreisast?

Svar til Gunnar Haaland

AV JENS OLAV MÆLAND

Gunnar Haaland (GH) går kraftig i rette (LK nr. 9-2011) med min artikkel i LK (LK nr. 8) om "Landløftene" i GT. Korleis dei blir tyda av Jesus og apostlane". Han hevdar at eg gjer meg bruk av "tradisjonell, antijødisk bibelbruk", at eg stiller opp ein teologisk kontrast mellom den førkristne Paulus – og den kristne Paulus som inneber ei vidareføring av "en klassisk, anti-jødisk dialektikk". Dessutan påstår han at det er feil når eg hevdar at Begin si Likud-regjering frå 1977 innebar eit vendepunkt i Israels politikk.

La meg ta det siste argumentet først, nemleg GH si avvising av at 1977 var eit vendepunkt i israelsk politikk. Min påstand er at vendepunktet bestod i at frå no av bytta ein ut den sekulære sionismen si historisk-moralske grunngeving for den nye staten med ei teologisk grunngeving som fekk gjennomslag gjennom den religiøse sionismen si aktive deltaking i regjeringa. Sjølv vedgår han at det fins ein religiøs sionisme "som tilsidesetter internasjonal lov", men at det også fins "en type jødisk, religiøs sionisme som forplikter seg på demokrati, folkerett og likestilling for alle borgere av staten Israel". Det er denne som har påverknad i Knesset, og at det ikkje skjedde noko vendepunkt i 1977.

Dette er feil, slik mange har påvist. I "Valmanifestet" som førde til vendepunktet, heiter

det at "Det jødiske folks rett til Israels land er evig..."

At 1977 var eit vendepunkt, er dokumentert av Avi Shlaim, *The Iron Wall*, s 253 f.; Naim Ateek, *A Palestinian Cry for Reconciliation*, s 89; og R. R. Ruether, *The Wrath of Jonah*, s 229. Alle desse påviser at no sluttar militaristiske ekspansjonistar og religiøse messianistar seg saman "i ein fanatisk draum om å gjenerobre heile territoriet" (Ruether s 229). Det inneber at dei set til sides internasjonal lov. Frå no av blir grunngevinga for staten Israel i hovudsak teologisk, ikkje historisk-moralsk. Når eg nemner dette i innleiinga, er det for å påvise at landløftene er kjelde og motivasjonsgrunnlag for aktuell politikk i Israel i dag, og at det difor er viktig å avklare kva som er ei rett forståing av 'landløftene'.

GH har elles rett i at det er stor spennvidd i den religiøse sionismen. Eg kjenner godt til denne spennvidda; difor skjelnar eg i boka mi mellom humanistisk sionisme og eksklusiv sionisme. Eg er også innforstått med at det er ulike grupperingar innan synagoga, så som reformjødar, ortodokse og hassidiske, som hadde, og framleis har, ei svært ulik tilnærming til Israels politikk. I 1948 var dei – av ulike grunnar – svært nølande til å slutta seg saman med den sekulære sionismen. Men dette har endra seg, slik at den religiøse sionismen i

stadig aukande grad har blitt aktive pådrivarar for det mange kallar ein apartheidpolitikk.

GH går elles kraftig i rette med mi framstilling av Paulus si nye forståing av Guds frelse. Han hevdar at det er anakronistisk å tala om at Paulus hadde "ei sionistisk forståing" før Damaskus-opplevinga, og at det er feil å stille opp ein kontrast mellom den førkristne Saulus – og den kristne Paulus, og at eg vidarefører "en klassisk, antijødisk dialektikk".

Det siste er heilt feil. Når eg framstiller endringa i Paulus sin tenkjemåte, er "den kristne Paulus" aldri antijødisk, men anti-judaistisk. Han elska sitt folk, men heldt fast ved at redninga låg ikkje i det territoriale, i Sion og templet som kultinstitusjon eller i lova som norm og kjelde for ei sann tru, men i personen Jesus Kristus og trua på han. Når nokon vil forplikta dei Jesus-truande på lova, reagerer han sterkt, slik me ser det i Galatarbrevet.

Det er ein kontrast mellom samtida sin jødedom og Paulus og NT, slik klassisk teologi hevdar. Difor går den kristne Paulus i rette den jødedomen i samtida, som gjorde landet, byen, templet og lova til noko absolutt. Det absolutte låg i personen Jesus Messias. Og kontrasten var så stor at det måtte ei radikal omvending til. Peter sitt kall til omvending på Pinsedagen gjaldt jødar i Jerusalem, og når Paulus forkynner i synagogene omkring i diasporaen, kallar han jødane til å venda om og la seg døypa. Kvifor skulle det vera galt å sjå dette som ein kontrast? Det er skilnad på eit absolutt brot – og kontrast. Det var ein kontinuitet mellom den arven han hadde fått, og den nye livs- og tenkjemåten gjennom møtet med den oppstadne. Men også eit brot.

Eg hevdar ikkje – slik GH påstår – at landteologi er "en avgjørende drivkraft bak Paulus' forfølgelse av de første kristne", men eg seier at Paulus "kjende godt til LL". At Sion (Jerusalem) spelar ei stor rolle i hans tenkjemåte, meiner eg det fins god dekning for å seia. Sion var "den heilage staden" der den fulle torah-observans kunne levast ut, for her var templet med ofringane. Dessutan heldt autoritetane til her, dei skriftlærde og presteskapatet. Det var dit han skulle føra dei han var sendt til å arrestere i Damaskus (jfr. Apg 9,1-2 og 26,9-11). Sion var staden for Guds særlege nærvær, Guds shekinah. Sion og torah-observans hang nøye

saman for den førkristne Saulus. Det må vera rett å seia at den unge Saulus hadde eit heilskapskonsept der "den heilage staden" (Sion/Jerusalem), templet og lova utgjer ein einskap. Det er her den rette gudsdyrkinga kan og skal skje. Me skal merka oss at han vakta kleda til dei som steina Stefanus fordi han "tala mot den heilage staden og lova" (Apg 6,13). Det må bety at han stilte seg bak valdshandlinga og grunngevinga for denne. Den nye trua var eit anslag ikkje berre mot lova, men også mot Sion. "Vegen" måtte kort og godt utryddast for å verna lova, templet og Sion.

I denne forstand var han sionist. For byen var heilag i kraft av templet og lova. Men for dei Jesus-truande hadde ikkje byen ein slik status lenger, for templets funksjon var forbi avdi Guds nærvær ikkje lenger var knytt til heilagdomen, og den sanne gudsdyrkinga besto ikkje i torah-observans.

Eg kunne gjerne satt sionist i hermeteikn når det gjaldt den unge Gamaliel-eleven, for det er ein skilnad i høve til den moderne sionismen på 1800-talet. Men det er også ein avgjerande likskap, nemleg det eksklusive elementet. Den førkristne Paulus ville ekskludere dei Jesus-truande frå det jødiske fellesskapet, medan dagens sionisme vil ekskludere den palestinskarabiske befolkninga frå territoriet.

GH har rett i at Paulus ikkje tematiserer "landløftene", men dei ligg der som ein føresetnad for og ein integrert del av det konseptet som Sion, templet og lova utgjer. Historisk sett kjem "landløftene" først (Abraham), så lova (Moses) og deretter Sion (David) og templet (Salomo). Paulus var farisear, og deira vektlegging var lovobservans. Men denne kunne berre fullt utlevast i tilknytning til templet, og templet føresetnad var Sion, men Sion sin føresetnad igjen var landet. Farisearpartiet var ikkje revolusjonære slik selotane var det. Det selotiske konseptet var å etablere "riket for Israel" ved militære maktmidlar. Då ville den rette gudsdyrkinga etter lova utfalde seg. Farisearane kunne tola framandåket, men såg fram til at dei skulle bli frie åket gjennom ein rett torah-observans. Militante tiltak der ein ikkje gjekk av veggen for å få avvikarar arrestert, fengsla og avretta, må ein sjå i dette perspektivet. Josefus framstiller dei som pragmatiske, men aldri som likesæle når det gjaldt opphøyr

av det imperialistiske åket. Då seloten Simon bar Kochba i messiansk iver gjorde opprør mot okkupasjonsmakta i 132–36, blei han støtta av leiaren for akademiet i Javneh rabbi Aqiba (Ruether s 15), som tilhørte den fariseiske tradisjonen. Det viser at det var ingen avgjerande motsetnad mellom selotismen og fariseisk jødedom.

Det undrar meg litt at GH gjer eit stort nummer av at det greske ordet 'gæ' og den hebraiske ekvivalenten kan omsetjast både med 'landet' og 'jorda'. Dette er eg godt kjent med gjennom Hans Kvalbein, Sv. Aalen og D. A. Frøvig sin eksegese. Men det er jo konteksten som skal avgjera meininga der eit ord

leksikalsk kan ha ulike tydingar, og i Matt 5,5 er meininga eintydig, nemleg 'jorda', i tydinga den nye jorda. I eit 20 minuttars innlegg kunne eg ikkje gå inn på ein slik eksegetisk distinksjon.

Til slutt: For meg har det vore avgjerande å gå i rette med ei bibeltolking som legitimerer urettvis okkupasjon og undertrykking. Mellom norske kristne er det stor naivitet innan dette feltet. Store grupper stiller seg på okkupasjonsmakta si side og meiner at Israels rett til ein ekspansiv politikk har forkjørsrett i høve til internasjonal rett. Difor trengs det avklaring, og det ynskjer eg å bidra til, sjølv om kostnaden blir skuldingar om antijødisk retorikk.

Ordinasjon av hele staben?

AV GUSTAV DANIELSEN, SOGNEPREST, OG FREDE MANDT FJÅGESUND, SOGNEPREST

Takk til Harald Hegstad for hans artikkel *Prestetjeneste og ordinasjon* (LK 9/11), som svar på vår artikkel *Presterollen i en virkelig kirke* (LK 8/11)! Hegstad antyder at uenigheten oss imellom skyldes en misforståelse. I så fall ser han grunn til en ansvarsfordeling mellom leser og forfatter. Vi setter pris på en slik imøtekommenhet. Dessverre mener vi likevel fortsatt å ha dekning for hovedpunktene i vår kritikk av det Hegstad skriver i boken *Den virkelige kirke*.

Vårt utgangspunkt er at preste-tjenesten er en basisfunksjon i kirken. Det nye testamente tegner et tilstrekkelig klart bilde av dette. Og selv om kirkens historie er lang og mangfoldig, noe Hegstad legger stor vekt på i sin bok, ser vi at tjenesten med ord og sakrament alltid har inntatt en særstilling. Slik var det i apostolisk

tid. Slik fortsatte det å være etter at apostlene gikk fra borde. Og slik er det stadig, enten man kaller seg episkopal, synodal eller kongregasjonalistisk. Hverken Paulus' tale om nådegavene eller Luthers tale om det allmenne prestedømme overskygger dette. Som utpekt av menigheten, stående i men samtidig *overfor* denne, er presten på en og samme tid både menighetens tjener og leder. Så vidt vi forstår har ingen menighet noensinne eksistert uten denne spesielle tjenesten. Mang en menighet har eksistert uten andre særskilte tjenestegrupper, som diakon, kateket, kantor og de mange administrative stillingene. Sant nok er det en stor velsignelse for en menighet å ha slike stillinger, men det forutsetter størrelse og økonomisk kapasitet, noe ikke alle har. I

sin mest fundamentale form fremtrer derfor kirken som fellesskapet av de troende, samlet om Ordet og nådemidlene. Dette har Harald Hegstad selv gitt en god beskrivelse av, helt i begynnelsen av sin bok: "I diskusjonen om den teologiske forståelsen av kirken er det etter mitt skjønn ett forhold som gjerne blir underbelyst, enten fordi det er så selvsagt eller fordi man ikke innser betydningen av det, nemlig at kirken (uansett hva som ellers kan sies om den) *består av mennesker*. I klassiske formuleringer om kirken er dette enten eksplisitt uttrykt eller implisitt underforstått. F.eks. heter det i Confessio Augustana (CA) art. VII: "Men kirken er forsamlingen av de hellige (*congregatio sanctorum*), der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett." (Hegstad, s 17). Stort bedre kan dette ikke sies!

I sitt tilsvår imøtegår ikke Hegstad våre tolkninger av det bibelske materialet, som altså tydelig fremhever tjenesten med ord og sakrament. Vi vil i denne omgang derfor nøye oss med kun en liten tilføyelse. I boken *Reform og embete*, festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen 1. juli 1993, skriver daværende professor Ernst Baasland en artikkel med tittelen *Ledelsesstrukturer i den eldste kirke*. Her setter han, i tabellform og med bibelhenvisninger, opp en komplett liste med ledertitler som finnes i NT. Disse er: Eldste, forstander, biskop, hyrde, apostel, lærer, profet, evangelist, tjener. (Reform og embete, s 183). I bearbeidelsen av sine funn skriver han bl.a.: "Kirken trer synlig frem gjennom apostlene og andre som grunnla menighetene. Snart ble det imidlertid de eldste og biskopene som synliggjorde kirken." (s 189) Videre skriver han: "Enkelte vil absolutte karismelæren og gjøre den til selve ledelsesstrukturen i Det nye testamente. Men da tar en ikke hensyn til hele kirketenkningen. En kan ikke spille karismelæren ut mot for eksempel presbytere og biskoper, selv om disse ikke nevnes eksplisitt i karismelistene." (s 193) Dette er én av hovedfeilene Hegstad gjør. I realiteten spiller han ikke engang karismelæren ut mot embetslæren; han *erstatte* enkelt og greit den ene med den andre! Derfor har han også, som vi påpekte i vår forrige artikkel, komplett utelatt det viktige hyrdemotivet fra sin fremstilling. I sum mener vi derfor fortsatt at Hegstads konklusjoner er bygd på et sviktende

grunnlag. Han later til å ha en overordnet agenda som han hele tiden henter inn bibelsk argumentasjon for. På denne måten blir helhetsbildet feilaktig.

Det samme er tilfelle for Hegstads behandling av det tredelte embete. Han gjentar påstanden om at dette "ikke er et tredelt presteembete, men diakon, prest og biskop innen en felles struktur." Vi tok oss den frihet å kontakte Den ortodokse kirke i Norge, som de facto har denne klassiske tredelingen. Vi fikk en kort samtale med arkimandritt Johannes Johansen, forstander for Den ortodokse kirke i Norge og prost for Det skandinaviske prosti. Han lar seg sitere på følgende setning: "Den ortodokse kirke har et tredelt presteembete." Dette er så rene ord for pengene at de vel blir stående på tross av professorale besvergelses! Videre leser vi i *Collins dictionary of the English language*, under ordet "deacon": "1. (in the Roman Catholic and in other episcopal churches) an ordained minister ranking immediately below a priest. 2. (in Protestant churches) a lay official appointed or elected to assist the minister, esp. in secular affairs." Dette tør være gjeldende definisjon slik Church of England ser saken, samt en forklaring på at ordet "deacon" på engelsk er en prestatittel og ikke det vi forstår med diakon på norsk. I vår artikkel skrev vi: "Omtrent det samme er tilfelle i Den katolske kirke." Vi har full dekning også for dette utsagnet. I § 1554 i Den katolske kirkes katekisme fremgår det at alle katolske prester og biskoper har vært diakoner på deres vei til preste-tjenesten. Tiden som diakon har ofte en varighet på ett år. Den katolske kirke kjenner bare ett unntak fra denne normalordningen: At man forblir diakon, uten å gå videre og over i preste-tjeneste. Da kan man kombinere en tjeneste i kirken med for eksempel å gifte seg. Men da blir man heller ikke ordinert. Når Hegstad fremstiller de lutherske kirkene som trangsynte fordi de ensidig har konsentrert oppmerksomheten om presteembetet, og samtidig vil fremheve de strikt episkopale kirkene som sjenerøse fordi de ordinerer hele tre tjenestegrupper, er dette derfor en tilsnikelse. Også i disse kirkesamfunn er ordinasjonen intimt knyttet til tjenesten med ord og sakrament, slik det er i Det nye testamente og i en samlet kirkelig tradisjon.

Vi stiller derfor massive spørsmålstegn ved argumentenes holdbarhet, enten det er Kirkemøtet, Bispemøtet eller Harald Hegstad som nå vil drive en kile inn mellom det vår kirke har vært, og det den kan komme til å bli. I 2002 avga Bakkevig-utvalget sin innstilling om ny kirkeordning i Norge under overskriften: "Samme kirke – ny ordning". Hvis Harald Hegstads kirketenkning skulle få særlig stort innpass i dette bygget, vil kirken i hvert fall ikke forbli den samme. På lokalplan vil man for eksempel få ordinasjon av store deler av kirkestaben. Hvis Bispemøtet nå virkelig har bestemt at det ikke er noen forskjell på ordinasjon og vigsling, får vi i første omgang ordinasjon av tjenestegruppene prest, diakon, kateket og kantor. Det er verdt å merke seg at Svenska Kyrkan, som foreløpig er den eneste av våre nabokirker som nærmer seg det tredelte embete, kun har innlemmet diakonen blant de "vigde" tjenestene. På den måten redder man skinnen hva angår prinsipiell teologisk tenkning. Hvis vi i Norge innlemmer pedagoger og musikere i det kirkelige embete, har vi tatt endelig farvel med den prinsipielle tenkningen. Imidlertid ser dette for Hegstad uansett ikke ut til å spille noen rolle. Grunnen til det er at hans opptatthet av det tredelte embete i virkeligheten er en skinnmanøver. Det dreier seg nemlig om "hensiktsmessighetsvurderinger" hvorvidt man bør omfattes av det kirkelige embete eller ikke! Og det "kan vanskelig gis noen dyp teologisk begrunnelse" på hvorfor ikke kirkevergene er en del av embetet. For vår del kan vi da ikke se *noen som helst grunn* til at ikke også kirketjenerne skulle ordineres. I mange menigheter er kirketjeneren det stødigste av alle stabmedlemmer. Han eller hun er som regel født og oppvokst på stedet, kjenner et utall av mennesker, fører sjelesørgeriske samtaler med sørgende på kirkegårdene og står ofte i tjenesten et helt yrkesliv igjennom. Det samme kan sies om kontorsekretærene. De er limet som holder den kirkelige virksomheten sammen, og mange oppviser en imponerende lojalitet og trofasthet. For sin nyordning av kirken unngår Hegstad å nevne disse gruppene. Kanskje er hensikten at ordinasjonen skal forbeholdes de typiske utdanningsyrkene? Ordinasjon skal forbindes med noe "fint" og ha som et minimumskrav at

man i hvert fall driver med papirarbeid. Men hvor i Bibelen og i en samlet kristen tradisjon finnes det holdepunkter for noe slikt?

På samme måte som menigheten på lokalplan vil bli preget av uro og usikkerhet, vil Harald Hegstads ekklesiologiske nyorientering også ramme biskopenes stilling i kirken. Biskopene er til nå (!) blitt rekruttert fra prestestanden. Men hvis prestedtjenesten skal funderes på kraftløse formuleringer av typen: "Jeg peker også på at vår prestedtjeneste lar seg motivere og begrunne ut fra nytestamentlige tekster," eller: "Tvert om hevder jeg at prestedtjenesten i vår situasjon bør romme et element av ledelse" – kort: Hvis presten *ex officio* ikke blir utrustet med et klart mandat for ledelse, er det en illusjon å tro at denne gruppen på sikt kan rekruttere kandidater til dem som skal lede kirken på nasjonalt plan. Eller er tanken allerede nå at også dette skal endres? – at biskopene skal gjøres til snorklippere og paradefigurer? Eller enda verre: Er dette den beske sannhet om noe som allerede er en realitet, og som kirken i nær fremtid bare skal formalisere? For to år siden sa biskop Per Lønning til avisen Vårt Land at "Bispeembetet på mange måter er tømt for makt og innflytelse" (VL 16.05.09). Det er for tiden sterke krefter som arbeider for at biskopene i en fremtidig kirkeordning skal miste arbeidsgiveransvaret, og at bispedømmerrådet blir redusert til en liten krets av rådgivere. Da får vi det noen ynder å kalle en demokratisk ledet kirke, i motsetning til en embetsstyrt eller episkopal kirke. Sannheten er at vi ikke får noen av delene! Det vi ender opp med, som de eneste i kristenheten, er en byråkratisk ledet kirke. Hvis vi skal unngå dette, er det nå på tide at en rekke fagfolk og sentrale kirkeledere begynner å se på saken. Kirkeordningsspørsmål har i en årrekke vært tumleplass for glade amatører og noen relativt få men usedvanlig dyktige korridorpolitikere. Disse må nå utfordres av realiteter og fakta. Videre må flere enn Harald Hegstad begynne å befatte seg med faget ekklesiologi!

SØNDAGSTEKSTEN

Thomas Berbom, Eyolf Berg og Elin Lunde

2. søndag etter pinse

26. juni 2011

Prekentekest Luk 16, 19–31

Lesetekster: 5 Mos 15, 7–8.10-11; 1 Joh 3, 13–18

*"Den som ikke etterlater seg
annet enn penger – dør fattig".
Ordtak*

Vi befinner oss i pinsetiden, treenighetstiden. En tid for modning og vekst. Dagen har fått merkelappen "den rike mannens søndag" eller "rikdommens farer", men også tittelen "rik i verden – rik i Gud" forekommer. Den "gamle" kollektbønnen legger vekt på rettferdig fordeling: "Lær oss å vise barmhjertighet så vi ser vår nestes nød.." I dag gir det mening å synge NoS 695 Herre jeg hjertelig ønsker å fremme din ære, men også NoS 710 Vi rekker våre hender frem som tomme skåler.

Teksten som vi forholder oss til, har fått overskriften "den rike mann og Lasarus". Beretningen er nært knyttet opp til det som går foran. Det kan vi spore av at tilhørerne fremdeles er fariseere (v 14–15) og at liknelsen innføres uten noe nytt utropsord (v 19). Innholdsmessig ser vi at beretningen fortsetter og utdyper, ja, til og med skjerper tonen og ordene om pengebegjær. Liknelsen er særstoff hos Lukas og fører seg inn i et emne som Lukas vier stor oppmerksomhet gjennom hele evangeliet: Jesu forhold til de fattige, sosialt nødlidende og hans ord om, og oppfordring til, omsorg for dem (se bl.a. Luk 10,25–37). Tekstens budskap har tradisjonelt vært gjenstand for diskusjon. Kort kan her nevnes to

"modeller". En radikal modell tolker det slik at Lasarus ble frelst fordi han var fattig, mens den rike mannen gikk fortapt fordi han var rik. På denne måten avgjøres frelsesspørsmålet på bakgrunn av sosial status. En annen modell tolker det slik at den rike mannen går fortapt fordi han unnlot å hjelpe den fattige, mens den fattige får frelsen fordi han stoler på Gud som sin hjelper.

Kvalbein skriver i boken "Godt budskap for fattige": "Teksten har ... ett hovedsikte: Å vise hvorfor den rike mannen gikk fortapt. Tilhørerne formaneres til å vende om fra sin selvopptatthet og å høre på Moses og profetene. Det betyr i praksis å få øye på og hjelpe sin fattige 'neste' før det er for sent".

Fest og glede

Liknelsen vi møter er skrevet med en snedig penn; der ikke et eneste uttrykk er overflødig. Og vi møter to skikkelser i historien. Den rike mannen kalles ofte Dives (lat. rik). Likevel er det treffende at han er navnløs i fortellingen. Han kan være et bilde på hvem som helst. Det er utvilsomt gjenkjennelse i ham og hans vesen for mange av oss. Hvert eneste uttrykk som brukes i lignelsen legger noe til den luksusen han levde i, for eksempel en klesdrakt av purpur og fineste lin, som straks setter oss på sporet av klesdrakten til øverstepresten som gikk slik kledd. Slike drakter kunne koste fra 500 til 700 kroner. En stor sum penger da arbeidernes dagslønn lå på 70 øre...

Den rike mann levde i fest og glede – dag etter dag – god drikke og de lekreste og mest kostbare retter. Dette gjorde han dag etter dag.

I en tid der alminnelige mennesker var heldige om de kunne spise kjøtt én gang i uken, er den rike mannen inkarnasjonen på en makelig nytellessyk. Lasarus er den eneste skikkelsen i noen av liknelsene, som har fått navn. Navnet Lasarus er hebraisk, Eleasar, og betyr "Gud er min hjelper". Lasarus var en tigger, full av sår; så hjelpeløs var han der han satt, at han ikke hadde kraft til å jage vekk gatens hunder som plaget ham.

Økonomi-teologi

Som så mange ganger presenterer Jesus for oss et stykke "økonomi-teologi". Som så mange ganger setter Jesus opp regnestykker som ikke går opp. Han snakker om verdier som verken kan børsnoteres eller plasseres i fond. Likevel gir økonomi-teologien god avkastning i et langt perspektiv – evighetens perspektiv. Økonomi-teologien handler om å investere i sin neste. Det handler om å ha et blikk for nødlidende, ensomme, syke og svake i samfunnet.

Bibelen taler mye om rikdom, om to typer rikdom. Den ene er den synlige og forgjengelige typen som den rike mannen hadde overflod av, mammon som kan brukes – og misbrukes. Men Bibelen taler også ærlig om en annen type rikdom, de sanne skatter som ingen kan stjele – usynlige og evige rikdommer som selv den fattigste blant oss kan eie. Det kan handle om de verdier vi er glad i, og som vi søker å ta vare på, verdien av familie, slekt, røtter, tradisjoner, menneskeverd, frihet, omsorg og nestekjærlighet. Alt nært knyttet til det vi kan kalle for troens rikdom, tiltroen til Gud, Han som dypest sett er kilden til alt som heter rikdom – både den forgjengelige og den evige.

Pengene tar strupetak

Magnus Malm skriver: "En fattig snekker i Palestina talte for over 2000 år siden om det som skjer når "pengene tar slutt", eller når "mammon lar dere i stikken". Så lenge menneskets egen styrke og rikdom er både mål og middel for livet her på jorden, vil vi alltid redusere Gud til noen annet enn han er. Så lenge vår livsinnstilling defineres av noe annet enn Gud, kommer vi alltid til å definere ham som det som blir til overs. I Bergprekenen åpner Jesus døren for den motkultur som skal redde verden. Punkt for punkt motsier han den

kultur av styrke og rikdom som har tatt strupetak på jorden og gjør det stadig vanskeligere for oss å huske hva det vil si å være menneske."

Vi har glemt å være menneske

Den rike mannen hadde alt. Men manglet likevel det viktigste. Han så, uten å se, hørte, uten å høre, luktet, uten å lukte. Lukket hjertet sitt for det medmennesket som lå like foran porten hans. Porten inn til rikdommen. Porten ut i virkelighetens verden. For der snublet den rike over den mulighet som Gud selv hadde planlagt for ham. Den rike mann fikk servert en mulighet til å være Guds hjelpende hender i den fattiges liv. Men han lot muligheten glippe. "Det motsatte av kjærlighet er ikke hat, men likegyldighet", sa Elie Wiesel i forbindelse med tildeiling av Nobels Fredspris i 1986.

Derfor handler ikke dagens historie bare om det som befinner seg langt borte. Tvert imot kommer historien tett inn på oss. Den berører oss. Og dypest sett er det derfor vi kunne ha lyst til å skubbe den fra oss. For vi vet at vi er én av de to i vår historie – enten den rike eller den fattige. Og vi vet at vi nok, hvis vi blir nødt til å velge, ender opp med å sammenligne oss med den rike. Og vi hører om hans triste skjebne og gremmes. For vi forstår at den som ikke etterlater seg annet enn penger – ja, han dør fattig.

Tomme skåler?

Vi rekker i sannhet ikke frem våre hender som tomme skåler. De renner snarere over av velstand og rikdom. Paradoksalt nok er de likevel "tomme". Og mange rekker dem frem med et ønske om å få fylt dem og seg selv med liv, kjærlighet, omsorg og forståelse. Mange rekker dem frem med et ønske om å bli sett, hørt og elsket – ja, som Lasarus' er rekker vi dem frem. For så alt for mange sitter fast i rikdom og egne planer som hindrer dem i å komme til Gud.

Inge Mannsåker sier det slik:

Det beste i livet kan eg aldri eiga

Eg kan ikkje eiga ei stjerne

Eg kan ikkje eiga ein sønnavind

Eg kan ikkje eiga henne eg elsker

Eg kan ikkje eiga Gud som gav liv

Eg er rik – på det eg ikkje kan eiga

En legende forteller at da Jesus skulle ta avskjed med sine disipler på Oljeberget, så var det en av dem som spurte: «Herre, hva er så din plan

med denne verden?» Jesus slo ut med armene og pekte på alle disiplene sine og sa: «Dere er min plan med verden». «Men hvis vi slår feil, Herre, hva da?» Jesus svarte: «Jeg har ingen annen plan enn dere.»

Det er her hos oss forandringen kan starte.

Litteratur til inspirasjon:

Christian Borch "Sannhetens kår. Makt, medier, politikk i illusjonenes tid". Cappelen Damm 2009. Magnus Malm "Et hjerte større enn verden. Å følge Jesus i lys av Bergprekenen".

Luther forlag 2009.

THOMAS BERBOM
Sokneprest i Jar menighet

3. søndag etter pinse

3. juli 2011

Prekentekest: Luk 14,16–24

Lesetekster: Jes 25,6–7; Åp 19,5–9

Til dagen og kirkeårstiden

3. søndag etter pinse peker seg ikke spesielt ut, annet enn ved å være en typisk søndag i treenighetstiden, den delen av kirkeåret som handler om livet med Kristus i verden. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at treenighetstiden ikke er så jevn og pregløs som man ofte kan få inntrykk av. Den har fra gammelt av en helt klar progresjon, fra det helt grunnleggende i disippelforholdet, gjennom veksten i tro og etterfølgelse. Etter hvert kommer alvoret og den endelige dommen sterkere i fokus, til det topper seg på treenighetstidens siste søndag, domssøndagen, eller Kristi Kongesøndag som den heter i katolsk tradisjon. Hele treenighetstiden er en sammenhengende dramatisering av det livet vi som kristne skal leve som Kristi etterfølgere, som vitner om en annen virkelighet enn den som menneskene kjenner på kroppen i det daglige, den som er preget av syndefallet, og som sakte, men sikkert driver verden mot sin dom og undergang. I denne verden skal vi leve som vitner om en annen virkelighet, en virkelighet som skal framstå i all sin herlighet den dagen Herren endegyldig sitter på sin trone, og alle hans fiender er lagt som skamler for hans føtter. Da skal det bli synlig for alle at vi som med alle våre feil og mangler levde som hans etterfølgere her på jorden, er blant den store skaren som apostelen Johannes fikk se, den skaren som står for Herrens trone og lovpriser ham i all evighet.

3. søndag etter pinse, eller 3. søndag i treenighetstiden som den kommer til å hete i den nye tekstboken (Jeg er setter pris på at man igjen skal begynne å telle søndager i treenighetstiden, for det er jo nettopp i hele den treenige Guds fylde vi skal leve våre liv som kristne!), befinner seg altså i begynnelsen av treenighetstidens drama. Her dreier det seg om det helt grunnleggende i Kristi etterfølgelse. Her legges grunnlaget for alt det som skal komme videre utover i denne tiden som, helt korrekt, preges av den grønne fargen, fargen for liv og vekst.

Til teksten

Prekenteeksten inngår i Lukas-evangeliet store samling av liknelser fra Jesu munn. Disse er ikke ordnet kronologisk, men tematisk, og hver enkelt liknelse er en klart avgrenset enhet, så også denne. Teksten er, med unntak av en liten nyansje i formuleringen av innbydelsen i v 17, enhetlig overlevert, og nyansen i v 17 forandrer ikke på det saklige innholdet i innbydelsen.

For å forstå poenget i teksten – og det uhorste i de invitertes reaksjon – er det viktig å kjenne litt til sosial sed og skikk i Midt-Østen på Jesu tid. En innbydelse til gjestebud var som oftest en todelt sak. I god tid på forhånd ble det sendt ut en innbydelse, ofte – og i hvert fall i mer velstående sammenhenger – ledsaget av en egen festdrakt som det ble forventet at gjestene var kledd i når de kom (Jfr. Matt 22,11-12). Selve påkledningen avgjorde derfor hvorvidt du var innbudt eller ikke. Samtidig hadde de innbudte på denne måten fått tid på seg til å ordne så intet skulle komme i veien, og verten regnet med at alle som hadde tatt imot den første innbydelsen, også kom når tiden var inne. Når de ikke hadde tid likevel, var dette å holde verten for narr. Det var en blodig fornærmelse, og det kunne være nok til å utløse en familie- eller stammefeide, ja, faktisk en veritabel krig.

På Jesu tilhørere må liknelsen ha vært direkte sjokkerende. Du kan ikke oppføre seg slik! Men de oppfattet ikke at Jesus snakket om dem selv. Gjennom profetene hadde Gud sendt en foreløpig innbydelse til Guds rike. Men da Jesus kom, og alt var klart, vegret de seg. Det passet så dårlig.

Til prekenen

Et sentralt prekenteema denne gir seg selv: "Dessverre, jeg har ikke tid." Og det er ganske fantastisk at i en tid med kortere arbeidstid og mer fritid enn noen gang tidligere har vi ikke tid. Dette slår ut når vi vil ha noen til å påta seg tillitsverv i menigheten – og dette vil man få merke til fulle når valglistene til høstens kirkevalg skal settes opp. Kanskje det kan være på sin plass å si noe om det her?

Men problemet er større enn som så. Mange bekjennende kristne er sjelden eller aldri å se i Guds hus når menigheten samles til høymesse. Det er så mye annet som kaller på oppmerksomheten, så dessverre, jeg har ikke tid.

Er det rart at folk flest svarer det samme når de innbys til fellesskap med Kristus? De kristne vitner jo med sine egne liv om at dette ikke er så viktig! Hva skal vi med ateistiske teoretikere som Dawkins eller selvhøytidelige humanetikere når vi selv preker praktisk ateisme med vår nedprioritering av Kristus-fellesskapet i gudstjenesten? Dette med kristendom kan ikke være så viktig når ikke kristne vil prioritere tid til Guds rike – ikke engang til gudstjenesten.

De hadde ikke tid, disse Jesus forteller om, heller. I våre ører var unnskyldningene greie nok, og de lar seg lett omsette til situasjoner som er aktuelle i vår egen tid: den nye hytta eller bilen, kjæresten... Jeg skal ikke trette dere med en lang rekke mulige eksempler, bare nevne at jeg selv nylig har kjøpt et flott nytt kamera og har vært veldig opptatt av å teste det ut under ulike forhold. Det er med andre ord ikke vanskelig å kjenne seg igjen, heller ikke å finne aktuelle eksempler. Og ikke trenger vi å rette pekefingeren mot alle "de andre". Det er, som eksemplet mitt ovenfor viser, lett nok å finne aktuelle eksempler i eget liv. Kanskje denne prekenen også kunne kalle på en smule selvransakelse hos presten selv? For hvor befinner vi oss de søndagene vi ikke selv har gudstjenesten? Jeg sier ikke at vi nødvendigvis skal holde oss hjemme og gå til gudstjeneste i egen kirke på en frisdag, men er vi overhodet å finne i Guds hus på frisdagene?

Hva med mennesker i Norge i vår tid? Hva med dem som skal høre oss preke på 3. søndag etter pinse 2011? De aller fleste av dem fikk Guds innbydelse da de ble døpt. Hvor er de? Har de ikke tid? De er imidlertid kommet til kirke denne søndagen, og Gud benytter anledningen til å minne dem om at de er døpt. De er innbudt til Hans evige gledesfest som Jesus Kristus har gjort i stand til dem. Hva svarer de? At de skal komme tilbake til saken en annen gang? Det ble ikke noen "annen gang" for dem vi leste om. Ingen har sagt at det blir det for oss heller. Nå minner Gud oss om at vi er innbudt!

Til gudstjenesten

Teksten handler om et gjestebud, et festmåltid. Er det med en slik tekst i det hele tatt mulig å holde gudstjeneste uten å invitere til Herrens festmåltid der og da?

Etter en klassisk kirkelig forståelse av kirkerommet, en forståelse som i stor grad er blitt borte, ikke bare i en protestantisk forståelse av kirkerommet, der man i stor grad har tenkt seg kirkerommet som en undervisnings- og foredragsal, men i stor grad også i romersk-katolsk tenking, der kirkerommet ofte har vært oppfattet i mer juridiske termer, er det vigslende rommet det sted der grensene mellom her og nå og der og da – i både fortid og framtid – oppheves. Det innebærer at når Herren kaller til festmåltid i gudstjenesten, benkes vi rundt bordet sammen med hans disipler den gang han var fysisk til stede hos dem, enten det var i ”den øvre salen” eller i Emmaus, og med hele den skaren som er så stor at ingen kan telle den, i Guds evige rike. Finnes det noen bedre måte å synliggjøre innholdet i dagens tekst enn nettopp ved å innby til *det samme måltidet som Herren innbyr oss til i evigheten?* Jeg våger å påstå at det viktigste predikant og liturg kan gjøre denne søndagen, er å male dette perspektivet for gudstjenestedeltakerne med sterke farger – og så ta menigheten med seg nettopp inn i det himmelske festmåltidet, ikke bare i en symbolsk foregripelse, men i selve festmåltidet der og da. La gjerne kirken være overdådig pyntet med forsommerens vell av blomster. Det kan være med på å gi gudstjenestedeltakerne den opplevelsen utsendingene fra fyrst Vladimir av Kiev kom tilbake fra Konstantinopel med: ”Vi visste ikke om vi var i himmelen eller på jorden!”

Salmeforslag:

NoS: 648; 241; 419,1; 651; 633; 508.

EYOLF BERG
Prest

4. søndag etter pinse

10. juli 2011

Prekentekest: Lukas 15, 1–10

Lesetekster: Mika 7, 18–19 og Ef 2, 1–10

Til dagen

Det er midt i fellesferien. Det kan bety en menighet med mange tilreisende eller en glissen menighet. Sommertiden inviterer til felleskap, hvile og nye opplevelser.

Til teksten

Kapittel 15 i Lukas-evangeliet må vi nesten kunne kalle ”Evangeliet i evangeliet”. Disse tre lignelsene som Jesus forteller, gir oss innsikt i Guds oppsøkende kjærlighet som blir gjort levende i Jesus Kristus. Jesus lærte tilhørerne den gang, og han vil lære oss i dag, at Gud søker etter menneskene. Disse tre liknelsene – sauene som blir funnet igjen, mynten som blir funnet igjen, og den bortkomne sønnen – hører sammen og utgjør et høydepunkt i Lukas-evangeliet. Til vår pretekst hører bare de to første liknelsene.

Bakgrunnen for at Jesus forteller disse liknelsene, var at det oppsto konflikt mellom ”tollerne og synderne” på den ene siden og ”fariseerne og de skriftlærde” på den andre siden. Allerede i 5,32 får vi innsyn i hvordan fariseerne og de skriftlærde murret og konfronterte disiplene med det at de satt til bords med tollere og syndere. ”Tollere og syndere” ble en betegnelse på dem som var underlagt en moralsk fordømmelse og var utstøtt fra ”det gode selskap”. Syndere var ikke bare de som levde i åpenbar synd, men alle ikke-fariseere. Det innbefattet trolig både åpenbare syndere, og folk fra yrkesgrupper som fariseerne og andre så ned på og foraktet. For fariseerne og de skriftlærde var det et åpenbart brudd på deres religiøse forpliktelser å omgås åpenbare syndere, ja, endatil ha måltid sammen med dem. Måltidet var uttrykk for fellesskap og aksept (1 Kor 5,11). Dem en satt til bords med, så en som venner (Sal 41,10). Også i 7, 29–30 får vi se hvordan fariseerne og de skriftlærde er de som holder avstand, mens andre tar imot det Jesus forkynner. Det at Jesus kritiseres for at han ”tar imot syndere”, sier noe om at han positivt aksepterer deres nærvær, som altså fariseerne og de skriftlærde så tydelig ikke gjør.

Jesus snakket til såkalte rettferdige som klaget på aksept av syndere.

I kapittel 14 taler Jesus om prisen for å følge etter ham og avslutter før vårt avsnitt med: "Den som har ører å høre med, hør!". *Akouô* (høre) følges opp i vårt kapittel med å vise til hvem som virkelig var der for å høre: "Alle tollerne og synderne holdt seg nær til Jesus for å høre ham." (15,1)

De to liknelsene som hører til vår preken-tekst, både sauen og sølvmynten følger samme mønster: *Miste* (*apollymi*) og *finne* (*heuriskô*). Eieren leter til det tapte er funnet igjen. Når det tapte er blitt funnet igjen, innbys det til fest og glede. Gleden i det menneskelige fellesskapet avspeiler gleden i himmelen. Liknelsen om sølvmynten er særstoff for Lukas, mens liknelsen om sauen som blir borte også finnes hos Matteus (Matt 18,12–14). Ellers er fortellingen om den gode hyrde slett ikke nytt stoff for Jesu tilhørere (1 Mos 48,15; Jes 40,11; Salme 23; Esek 34, 15–16).

Det er 100 sauer og 10 sølvmynter. Det kan virke som om de har en egen verdi som helhet. Hyrden vil ikke miste noen (Joh 6, 39). Den bortkomne ødelegger helheten og tar gleden fra eieren. På samme måte som den bortkomne blir kilde til stor glede når den er funnet igjen. En bortapt har uendelig verdi for Gud og gir stor glede i himmelen når han vender om. *Metanoia* (omvendelse) har stor plass hos Lukas.

Til prekenen

Ole Hallesby sier i sin preken over teksten "Han (Gud) forteller deg i dag om hvor glad han blir når han får deg igjen. Det er ham maktpåliggende å få fortalt om den glede som fyller ham, ja, hele himmelen, når en eneste menneskesjel vender om og kommer hjem til sin Gud. Hvorfor blir han så glad? Han elsker deg, min venn." Hallesby taler med et språk som på mange vis ikke kommuniserer i dag, men det som var maktpåliggende for Hallesby den gang, er det like viktig at vi får kommunisert til vår menighet i dag: Tenk om vi som prester klarte å formidle til dagens menighet Guds glede over den ene som blir gjenfunnet, og også formidle grunnen til at han blir så glad. Tenk om menigheten virkelig kunne ta inn over seg denne dagen at "Han elsker deg,

min venn!"

I begge lesetekstene møter vi Guds miskunn. Og særlig teksten fra Ef 2 får fram Guds kjærlighet: "Fordi han elsket oss med så stor kjærlighet..." Men hvordan tale om Guds kjærlighet og miskunn uten at det blir det vi har hørt så mange ganger før, som kanskje ikke når helt inn? Jeg tror vi må begynne med identifikasjonen. Hvem identifiserer jeg meg med i teksten, og hvilke egne erfaringer leser jeg teksten på bakgrunn av?

Guds oppsøkende kjærlighet.

Kan jeg identifisere meg med hyrden eller kvinnen som mister den ene mynten? Har jeg mistet noen som sto meg nær, en som vendte meg ryggen, men som er kommet tilbake. Kan jeg identifisere meg med sorgen over det tapte? Har jeg kjent gleden over det som ble funnet igjen? Eller må jeg innse at de jeg kan identifisere meg med er de 99 rettferdige som står og anklager dem som er "utenfor"? Må jeg innse at jeg ser på meg selv som ganske "ren" og har lett for å anklage og kritisere dem som ikke har gjort de samme valg som meg? Eller er jeg kanskje som den bortkomne, den som har vendt ryggen til dem jeg hørte sammen med, og vendt ryggen til han som elsker meg så høyt? Ved å gjøre et slikt identifikasjonsarbeid vil vi kanskje se at dypest sett er vi alle bortkomne, og vår eneste oppgave er å bli søkt etter og funnet av Gud selv. For hans oppsøkende kjærlighet ble levendegjort i Jesus Kristus, og den trenger vi alle om vi ser på oss selv som aldri så rettferdige. Det er også befriende om vi kan få formidlet at hele initiativet ligger hos Gud. Gud er subjektet. Gud er den som handler. Det er bare hyrden som leter etter sauen, og kvinnen som leter etter mynten – ikke motsatt. Og hyrden gir aldri opp. Han leter så lenge det er liv. Slik sett kan vi ha gitt opp håpet, men han som er ute og leter, gir aldri opp håpet.

Tea-time

Disse lignelsene er lignelser om inkarnasjonen: At Gud leter etter oss og oppsøker oss i mennesket Jesus Kristus. Da er det også et poeng for prekenen å ta i øyesyn hvordan Jesus møtte mennesker. Han søkte måltidsfellesskap med dem. Han ble fordømt av dem som så på seg selv som rettferdige, men de som samlet

seg rundt ham og hørte det han hadde å si, var de som andre satte utenfor fellesskapet. Tea-time er blitt et begrep denne våren. Det er en kampanje hvor muslimer inviterer mennesker hjem til seg for å bli bedre kjent. Vi har hørt om lange ventelister for å få komme hjem til en familie på te. Kanskje det er tid for "Tea-time" i menigheten? Vi skal få åpne hjemmene våre og våre måltidsfellesskap for hverandre. Jesus statuerer et eksempel for oss. Han møter mennesker der de er. Mennesker hørte det Jesus hadde å si, fordi han møtte dem. Måltidsfellesskapet eller en kopp te er en fin arena for det.

Gled dere med meg!

Både bonden som finner igjen sauene, og kvinnen som finner mynten igjen, samler venner og naboer rundt seg for å dele gleden. Gled dere med meg! På samme måte som disse gleder seg over det som blir funnet igjen, "blir det glede blant Guds engler over én synder som vender om". Også i himmelen blir sorgen over det tapte vendt til glede når det blir funnet igjen. Glede er en gave til menneskelivet. I psykologien regnes følelsen glede som en av de grunnleggende følelsene vi blir født med. Og det er sagt og skrevet mye om gledens funksjon for oss mennesker. "Det glade hjerte lever lengst," sa William Shakespeare. "Gled deg med meg! Det er så sørgelig å glede seg alene," sa G. E. Lessing. Noe av det samme er Henrik Ibsen inne på i det han skriver: "Nei, gleden,

den må man være to om," og hvem kjenner vel ikke uttrykket: "Delt glede er dobbel glede."

Jeg tenker at vi denne sommerdagen kan innby menigheten til å kjenne på gleden. Hvor ofte lar vi festen og gleden slippe løs? Midt i vår travelhet, enten det er hverdag eller ferie, har Dostojevskij en riktig observasjon idet han skriver: "Menneskene liker å telle sine bekymringer, men de teller ikke sine gleder." Prekenteeksten oppfordrer oss i høy grad til glede. Det er alvor og sorg når en vender seg bort fra fellesskapet. Da er det også sorg i himmelen, men denne dagen skal vi også få glede oss over at Gud søker til han finner. Det er glede i himmelen når et barn bæres til dåpen. Det er glede når et menneske vender om og kommer til tro, enten det er for første gang eller for tiende.

Salmeforslag

NoS 652 Vårt sinn er fylt med glede
 NoS 319 Min hyrding er vår Herre Gud
 NoS 399 Gud er nådig
 NoS 378 Da Jesus satte sjelen fri
 S97 Forunderleg eit vrak som eg
 NoS 415 Du Far og Herre, du som rår

ELIN LUNDE

Institusjonsprest Cathinka Guldberg-senteret

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Tunberg bispedømme

Leder kirkefag og kompetanse.

Det skal tilsettes "Leder kirkefag og kompetanse" ved Tunberg bispedømmekontor. Stillingen inngår i kontorets ledergruppe og vil ha oppgaver knyttet til kirkefaglige spørsmål, rapportarbeid og koordinerende ledelse av kontorets kirkefaglige rådgivere i samarbeidsorganet Menighets- og kirkeforum. Kontoret har også en økonomiavdeling, et personalforum, et forvaltningsforum og lederteam.

Arbeidsoppgaver:

Ved siden av kirkefaglig ledelse er det tillagt stillingen oppgaver med teologisk rådgivning og arbeid rundt høringer og uttalelser for biskop og bispedømmeråd.

"Leder kirkefag og kompetanse" er dessuten ansvarlig for etterutdanning/videreutdanning av presteskaper og beredskapsarbeid. Personen som tilsettes, vil ha et nært samarbeid med Regionalt etterutdanningsutvalg (REU) og administrasjon av arbeidsveiledning (ABV), forebyggende personalomsorg, åndelig veiledning, sjelesorg og kollegasamtaler.

Stillingen er også tillagt funksjoner knyttet til bispevisitaser og beredskapsarbeid. Personen som tilsettes, vil ha et nært samarbeid med biskop og proster, og vedkommende vil få funksjonen som prostemøtets sekretær.

Personlige egenskaper

- Relevant erfaring fra Den norske kirkes virksomhet.

- God kjennskap til offentlig forvaltning.
- Kirkefaglig kompetanse.
- Evne til å tilrettelegge og gjennomføre målprosesser.
- Gode samarbeids- og kommunikasjons-evner.
- Personlig egnethet vil bli vektlagt.

Kvalifikasjoner

- Teologisk kompetanse: cand. theol. eller tilsvarende.
- Erfaring og/eller utdanning innen ledelse og administrasjon.
- Inngående kjennskap til Den norske kirke.
- Medlemskap i Den norske kirke.
- Må beherske begge målformer.

Vi tilbyr

Lønn i stillingskode 1211 – seksjonssjef i Statens lønnsregulativ. Lønn etter kvalifikasjoner. Pensjonsinnskudd i Statens Pensjonskasse.

Et nært og tillitsfullt forhold i bispedømmekontorets stab, med fokus på selvstendighet og kreativitet i gjensidig forpliktelse på fellesskapet.

Søkeres navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet må begrunnes.

Søknad via vårt elektroniske søkersystem. Vi henviser til våre hjemmesider www.kirken.no/tunberg.

Søknadsfrist 12. august 2011.

Tunsberg bispedømme

Sokneprest i Tønsberg domprosti med særskilt tjenestested Torød sokn.

Tønsberg domprosti midt i Vestfold består av kommunene Tjøme, Nøtterøy, Tønsberg og Stokke, med til sammen ca. 75.000 innbyggere. Her finner vi både bysentrum med fylkesadministrasjon og landsbygd med bonde-tradisjoner, med kort vei til vakker skjærgård, flott turterreng og et mangfoldig kulturliv. Folkekirken står fortsatt sterkt i folks bevissthet, og oppslutningen om de kirkelige handlinger høy. Prostiet, som består av 12 sogn og 20 prester, ønsker å synliggjøre visjonen: "Sammen vil vi gjøre Kristus kjent, trodd, tilbedt og etterfulgt!" Vi arbeider for en bevisst personalpolitikk med godt kollegialt og faglig fellesskap.

Vi ønsker bevisste og entusiastiske prester som tenker stort om lokalmenigheten, og som ser verdien av godt samarbeid med ansatte, råd og frivillige

Vi søker etter en prest

- som er ung
- som liker mennesker
- som liker å være prest
- som liker å utfolde seg og prøve ut nye ting
- som vil være med på å fornye og bevare kirkes liv og tradisjoner
- som har tydelig identitet i Den norske kirkes gudstjenesteliv og liturgier
- som liker samarbeid / jobbe i team

Vil tilbyr

- en spennende stilling i møte med et mangfold av kreative, nytenkende, dyktige og entusiastiske medarbeidere i en stor stab.
- et variert, stort og godt kirkeliv preget av bred kirkemusikalsk og kulturell virksomhet
- en godt organisert jobb
- et godt utstyrt kontor i lyse og trivelige Borgheim menighetssenter vegg i vegg med de øvrige tre prestenes kontorer
- en stor og god tjenestebolig med sentral og trivelig beliggenhet
- Tunsberg bispedømme gir sine medarbeidere tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og det forventes at den som tilsettes, er motivert for å gå i veiledning

Arbeidsoppgaver

Soknepresten i Torød

- er medlem av Torød menighetsråd og arbeidsutvalg
- har de tre soknene på Nøtterøy som arbeidsområde med særlig ansvar for Torød sokn.
- deltar i turnus med gudstjenester og kirkelige handlinger, dåpsundervisning, institusjonsandakter og barnegudstjenester i hele arbeidsområdet.
- har ansvar for konfirmantundervisning (kull vanligvis på mellom 20 og 30) samt skolekirke-kontakten / skolegudstjenester i Torød sokn sammen med undervisningsleder.
- deltar i ukentlige stabs- og samarbeidsmøter.
- deltar i beredskapstjeneste i prostiet. Tjeneste i prostiet for øvrig er regulert gjennom en egen samarbeidsavtale.

Torød sokn

er "bygda" på Nøtterøy. Befolkningen her er preget av samhold, dugnadsånd og omtanke for nærmiljøet. Her er et levende lokalmiljø som slutter opp om sin kirke. Antall kirke-medlemmer i soknet er 2.553. Torød menighet har en naturlig plass i lokalmiljøet. Plasseringen av Torød kirke og kirkestue like ved skolen og sentrum bidrar til dette. Sentralt i virksomheten til Torød menighet er Tripp Trapp Åpen Barnehage for 0-6 år, diakonale tilbud for eldre, lovsangskvelder, kirkeskole for 1. og 3. trinn samt barne- og ungdomsklubbene "Adventura" i samarbeid med Blå Kors. Klubbene har 30-50 deltakere. Torød menighet satter stort på sitt barne- og ungdomsarbeid. Torød menighet ønsker å være en åpen, inkluderende og levende kirke.

Arbeidsområdet for øvrig

Nøtterøy kommune, mellom Tønsberg og Tjøme, et tett befolket med over 20.000 innbyggere. Se info om kommunen på www.notteroy.kommune.no.

Nøtterøy består av de 3 soknene Nøtterøy, Teie og Torød med hver sin sokneprest. I tillegg er det koordinerende sokneprest. Her er en kirkestab på ca. 35: Kirkeverge, 4 kantorer, diakon, diakoniarbeider, menighetspedagog, undervisningsleder, ungdomsarbeider, barne- og familiearbeider foruten andre ansatte. De fleste

ansatte tjenestegjør i alle 3 sokn. Kirkens virksomhet på Nøtterøy er godt organisert.

Årsstatistikk 2010: 128 dåp, 148 konfirmanter, 32 vigslar, 184 begravelser/bisetelser. Gjennomsnittelig antall ved gudstjenester: Nøtterøy kirke 139, Teie kirke 131, Torød kirke 89.

Et særpreget ved Nøtterøys kirkeliv er en stor kirkemusikalsk virksomhet som Kirkens Korskole bidrar sterkt til. Korskolen består av ca. 220 sangere fordelt på 7 kor, der ca. 190 av sangerne er barn og ungdom. Gudstjenestelivet er stabilt og frodig i skjønn forening. Det har i flere år vært gjort forsøk med nye liturgier, og Nøtterøy sokn var forsøksokn med ny høymesseliturgi. Det er et nært forhold mellom kirken og det øvrige kulturliv i kommunen. I kirkene arrangeres en rekke konserter gjennom året.

Nøtterøy ble tidlig prosjektmenighet for trosopplæring. Kirkeskolen er nå vel etablert.

Nøtterøy har 4 kirker:

- Nøtterøy kirke er ca. 825 år. De fleste vigslar og begravelser/bisetelser skjer her eller i Nøtterøy kapell rett ved siden av kirken.
- Teie kirke er en arbeidskirke fra 1977. Den rommer mange aktiviteter gjennom uken. Kirken har også kontorer for noen av de ansatte.
- Torød kirke er fra 1915 og har kirkestue rett ved siden av.
- Veierland kirke er fra 1905.

Borgheim menighetscenter inneholder velutstyrte kontorer for prestene, kantorene samt kirkevergeseksjonen.

Se for øvrig våre nettsider www.korskolen.no og www.kirken.notteroy.no

Arbeidsbetingelser

- Stillingen lønnes i stillingskode 0930 – sokneprest, lønnsnivå 53–78 i Statens lønnsregulativ. Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetting.
- Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskaper.
- Det er boplikt til stillingen. For bruk av bolig svarer husleie etter fradragsregulativets bestemmelser. Boligen har adresse Skarp-

hagavn. 82, 3149 NØTTERØY og eies av Opplysningsvesenets fond. Boligen er fra 1967, beliggende i et villastrøk ca. 1 km fra Nøtterøy kirke. Grunnflate 171 m². Boligflate 225 m². I 1. etg. er det gang, stue med peis, spisestue, kjøkken, 4 soverom/kontorer, bad og WC. I underetasjen kjellerstue med peis, vaskerom m/dusj, WC og div. kjellerrom. Dobbel garasje. Huset er totalt oppusset innvendig og har bl.a. nytt utvidet kjøkken og renovert bad.

- Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må rette seg etter
 - a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v. samt
 - b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenestedistrikt.
- Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.
- Samlivsform kan bli vektlagt.
- Søkeres navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet må begrunnes.
- Målformen i kommunen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer.

Søknad via vårt elektroniske søkersystem. Vi viser til våre hjemmesider www.kirken.no/tunsberg. *Søknadsfrist 10. juni 2011.*

Agder og Telemark bispedømme

Prost i Mandal prosti i Agder og Telemark bispedømme.

Embetet som prost i Mandal prosti er ledig.

Prosten leier prestetenesta i prostiet, hjelper biskopen i utøvinga av embetstenesta hans, gjer sjølv teneste som kyrkjelydsprest i Mandal slik biskopen fastset, og utfører dei oppgåvene som ligg til prosteembetet. Embetet som prost krev evne og vilje til samarbeid og medarbeidarskap. Det er viktig å kunne motivera og inspirera medarbeidarar og kyrkjelydar. Røynsle som leiar vil verta vektlagt.

Prosten godkjenner arbeidsplanar for prestane, gjennomfører medarbeidersamtalar og har årlege prostevitjingar. Prosten har avgjerdsmynde i samsvar med delegasjonsreglement. Det er viktig at prosten held god kontakt med sokna. Både i sokneråd, fellesråd og mellom tilsette er det gode forventningar til prosten som medspelar. For tida sit prosten som fast medlem i Mandal kyrkjelege fellesråd og er vara i dei andre.

Mandal prosti har ca 38.000 innbyggjarar og om lag 31.000 er medlemmer av Den norske kyrkja. Mandal prosti omfattar kommunane Lindesnes, Mandal, Marnardal, Nord Audnedal, Songdalen, Søgne og Åseral. Det er 13 sokn i prostiet og 20 kyrkjer og kapell.

I prostiet er det 9 kyrkjelydsprestar (inkludert prosten).

Til embetet høyrer ein moderne og tenleg kommunal tenestebustad med buplikt. Bustaden som vart oppført i 1988, ligg i Brogt. 29 i Mandal. Prestegarden er på 240 m² pluss kjellar og loft. Den er stor og romsleg med stue, heimekontor, 5 soverom og 2 bad. Kjellaren har kjellarstue, vaskerom og bod. Tomta er på 779 m². God garasje, samt passe stor hage. Den som vert utnemnd, må finne seg i dei avgjerdene som vert tekne om leige og bruk av tenestebustaden.

Prosten har kontor i Mandal kyrkjelyds-senter. Her er sekretærhjelp for prosten i 12 % stilling.

Den som vert utnemnd, må rette seg etter tenesteordninga for prostar. Vedkomande må finne seg i endringar av gjeremål, i embetsdistrikta si utstrekning og i endringar i reglane for pensjons- og aldersgrense.

Søklarane må opplyse om dei kan nytte både

målformer. I prostiet er både bokmål og nynorsk i bruk.

Lønnstrinn 68–79. Av dette går vanleg pensjonsinnskott.

Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Det vil bli utarbeidd offentleg søkjarliste. Ein gjer søkjarar merksame på at opplysningar om dei kan bli offentleggjort sjølv om søkjaren ber om ikkje å bli ført opp på offentleg søkjarliste, jf. Offentleglova § 25, andre ledd.

Søknad må sendast tenesteveg med CV, vitnemål, attestar og opplysningar om referansar til Fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartementet, Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 17. juni 2011.

Nærare opplysningar om embetet kan ein få på bispedømmet sine heimesider www.kirken.no/agder eller ved å venda seg til Agder og Telemark bispedømmekontor, tlf. 38 10 51 20.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver og universitetslektor Sjur Isaksen.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

